

Offentlig utfrågning om skogen som resurs och livsmiljö

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-88607-85-0
Riksdagstryckeriet, Stockholm 2019

Förord

Den 4 juni 2019 anordnade miljö- och jordbruksutskottet en offentlig utfrågning om den svenska skogen som resurs och livsmiljö. Frågeställningen gällde på vilket sätt det är möjligt att nå miljömålen och samtidigt säkra tillgången på skogsråvara. Vad innebär ett hållbart nyttjande av skogen, och hur kan olika intressen bli tillgodosedda? Utfrågningen föregicks av sex presentationer som framfördes av företrädare för forskning, intresseorganisationer och näringsliv. Inbjudna representanter från Naturvårdsverket, Riksrevisionen, Svenska FSC (Forest Stewardship Council) och Skogsstyrelsen kommenterade därefter presentationerna som ett sätt att bredda och underlätta diskussionen. Ledamöterna i utskottet gavs därefter möjlighet att ställa frågor till presentatörerna och övriga deltagande.

Förutom utskottets ledamöter medverkade följande inbjudna experter vid utfrågningen:

- professor Annika Nordin, institutionen för skoglig genetik och växtfysiologi, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) samt programchef för SLU:s plattform för tvärvetenskaplig skogsforskning, Future Forests
- professor Camilla Sandström, statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet
- professor Göran Berndes, institutionen för rymd-, geo- och miljövetenskap, avdelningen fysisk resursteori, Chalmers tekniska högskola
- professor Tomas Lundmark, institutionen för skogens ekologi och skötsel, SLU
- professor Per Angelstam, Skogsmästarskolan, SLU
- Torgny Persson, forsknings- och innovationsdirektör, Skogsindustrierna
- Mårten Larsson, talesperson för EU-arbete och bioekonomifrågor, Skogsindustrierna
- Johanna Sandahl, ordförande för Naturskyddsföreningen
- Malin Sahlin, sakkunnig i skogsfrågor, Naturskyddsföreningen
- Magnus Kindbom, skogsdirektör, LRF Skogsägarna
- Gunnar Lindén, ansvarig för naturvårdsfrågor, LRF Skogsägarna
- Claes Svedlindh, avdelningschef för naturavdelningen, Naturvårdsverket
- Linda Sahlén Östman, revisionsdirektör, Riksrevisionen
- Lena Dahl, verksamhetschef, Svenska FSC
- Jonas Löfstedt, regionchef, Region Mitt, Skogsstyrelsen.

Utskottet bedömer att det som framfördes under utfrågningen är av allmänt intresse och bör göras tillgängligt för en vidare krets. Därför publiceras här en utskrift från utfrågningen.

Innehållsförteckning

Förord	3
Program	5
Stenografisk utskrift.....	6
<i>Kristina Yngwe, utskottets ordförande</i>	6
<i>Annika Nordin, Sveriges lantbruksuniversitet</i>	7
<i>Göran Berndes, Chalmers</i>	8
<i>Per Angelstam, Sveriges lantbruksuniversitet</i>	11
<i>Torgny Persson, Skogsindustrierna</i>	15
<i>Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen</i>	18
<i>Magnus Kindbom, LRF Skogsägarna</i>	20
<i>Claes Svedlindh, Naturvårdsverket</i>	23
<i>Linda Sahlén Östman, Riksrevisionen</i>	25
<i>Lena Dahl, Svenska FSC</i>	26
<i>Jonas Löfstedt, Skogsstyrelsen</i>	27
<i>Frågor från utskottets ledamöter</i>	28
<i>Jessica Rosencrantz, utskottets andre vice ordförande</i>	44
Bildpresentationer från utfrågningen	46

Program

Datum och tid: den 4 juni 2019 kl. 9.00–12.00

Plats: Förstakammarsalen

Inledning

9.00–9.10 Kristina Yngwe (C), ordförande

Presentationer

9.10–9.20 *Är det möjligt att nå miljömålen och samtidigt säkra tillgången på skogsråvara?*

Annika Nordin, Future Forests, SLU

9.20–9.30 *Skogen och klimatet*

Göran Berndes, Chalmers

9.30–9.40 *Biologisk mångfald och grön infrastruktur i skogen*

Per Angelstam, Skogsmästarskolan, SLU

9.40–9.50 *Innovation och nya produkter från skogen*

Torgny Persson, Skogsindustrierna

9.50–10.00 *Avvägningen mellan ökande virkesbehov och att nå miljömålen*

Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen

10.00–10.10 *Frihet under ansvar som utgångspunkt för skogspolitiken*

Magnus Kindbom, LRF Skogsägarna

Kommentarer

10.10–10.15 Claes Svedlindh, Naturvårdsverket

10.15–10.20 Linda Sahlén Östman, Riksrevisionen

10.20–10.25 Lena Dahl, Svenska FSC

10.25–10.30 Jonas Löfstedt, Region Mitt, Skogsstyrelsen

Paus

10.30–10.45

Frågor från ledamöterna

10.45–11.50

Avslutning

11.50–12.00 Jessica Rosencrantz (M), andre vice ordförande

Stenografisk utskrift

Kristina Yngwe, utskottets ordförande: Jag vill hälsa er alla varmt välkomna hit till riksdagens förstakammarsal och till miljö- och jordbruksutskottets öppna utfrågning om skogen som resurs och livsmiljö. Jag heter Kristina Yngwe, och jag är ordförande i miljö- och jordbruksutskottet.

När det nu inte var möjligt att hålla en utfrågning ute i skogen får man ändå säga att det är ett ganska lämpligt andrahandsalternativ att hålla utfrågningen i en sal helt klädd i trä.

Utfrågningen sänds via webb-tv på riksdagens hemsida. Den kommer också att sändas i efterhand på SVT Forum. Jag vill även hälsa er som ser detta hemifrån varmt välkomna till utfrågningen.

Saker går ibland åt skogen. Någon lovar guld och gröna skogar. Någon annan ser inte skogen för alla träd. Ja, skogen är en väldigt rik källa till språkliga uttryck i svenskan. Det är ett bevis på skogens betydelse och historiska närvaro i många svenskars liv. Den har byggt Sveriges välstånd genom att skapa jobb och tillväxt i hela landet, och skogen och dess värden och nyttor kommer även i framtiden att vara helt centrala för Sveriges utveckling.

Men samhällets förväntningar på vad skogen och skogsägarna ska leverera förändras över tid. Och med det förändras även skogspolitiken. Det har gått från 50-talets och 60-talets fokus på ökad avverkning till nuvarande skogslagstiftning med två jämställda mål – för produktion och miljö. I dag har vi dessutom ytterligare politiska beslut och ramverk som påverkar skogsbrukets förutsättningar: Vi ska fasa ut det fossila med det förnybara, vi ska värna och stärka biologisk mångfald, vi ska säkerställa en tillgänglig natur för alla med mera. Tillsammans skapar de en ganska komplicerad väv av avvägningar och prioriteringar inom svensk skogspolitik. För räcker skogen verkligen till allt?

Detta är bakgrunden till att miljö- och jordbruksutskottet har bjudit in till denna utfrågning. En sak tror jag nämligen att vi alla här inne kan vara överens om, och det är att långsiktiga spelregler är helt avgörande för den svenska skogens och det svenska skogsbrukets framtid.

Vi hoppas att dessa timmar som vi har tillsammans ska ge oss riksdagsledamöter möjlighet att lyfta blicken och få kunskap och inspel kring vilka beslut vi i det här huset behöver fatta framöver och vilka prioriteringar vi behöver göra.

Det sägs att som man ropar i skogen får man svar – om vi nu ska fortsätta med skogsrelaterade ordspråk. För att undvika det och ge utskottet en så bred palett av olika synpunkter som möjligt har vi bjudit in dem som äger och brukar skogen, dem som förädlar skogen, dem som använder skogen, dem som forskar om skogen och dem som fattar beslut om skogen. De ska ge sina inspel kring framtidens skogspolitik.

Till min hjälp har jag Jessica Rosencrantz, som är andre vice ordförande i utskottet, och Magnus Blücher, som är kanslichef i miljö- och jordbruksutskottet. Vi ska försöka att tillsammans ta oss igenom förmiddagen på ett bra sätt. Maria Gardfjell, som är vice ordförande i utskottet, har tyvärr fått förhinder på grund av sjukdom. Men jag skickar en varm hälsning till henne.

Med det vill jag hälsa dagens första talare välkommen, nämligen Annika Nordin, Future Forests, SLU. Varmt välkommen!

Annika Nordin, Sveriges lantbruksuniversitet: De två frågorna på bilden vägleder den här dagen, och de hänger delvis samman. Men jag tänkte börja med första delen av första frågan: Är det möjligt att nå miljömålen?

Alla känner till att skogsvårdslagen jämför produktionsmålet med miljömålet och att skogsägarna brukar skogen med frihet under ansvar. De likställda målen för produktion och miljö ger upphov till diskussioner om skogsägarnas avvägningar. Och olika aktörer gör olika tolkningar angående den rådande balansen mellan ekonomisk avkastning från skogsproduktionen och den biologiska mångfalden. Dessutom är det så som Kristina nämnde. Utöver skogsproduktion och biologisk mångfald ökar förväntningarna från en rad sociokulturella aktörer, som vi kallar dem.

Dessa anspråk tar sin utgångspunkt i olika lagrum som ligger lager på lager på varandra på skogen. Och alla dessa ska rymmas i samma skog. Utöver vår lagstiftning har vi många internationella och nationella miljöåtaganden.

Över tid har dessa anspråk omsatts i ett antal mål om vad skogsägare ska genomföra på sina marker. Antalet mål har ökat exponentiellt över tid. På x-axeln börjar vi 1850. Då fanns det ett mål. I dag har vi ungefär 27 mål. Vi började med allmänintresset produktion 1850. Det har lagts till miljömål och även sociokulturella mål.

Målen har på olika sätt specificerats över tid. I dag kan man säga att miljömålen har ett starkare stöd i lagstiftningen än allmänintresset produktion. Man kan säga att skogspolitiken har öppnat för att vi ska ta allt större hänsyn till allt fler intressen, vilket är positivt. Men problemet är att det är svårt att nå alla mål i skogen samtidigt. Och avvägningarna hamnar i skogsägarnas knä. Det vi brukar säga är att det har varit en målinflation, och det har lett till ett implementeringsunderskott.

Vi kan fortsätta med frågan om det går att uppnå miljömålen. Och så lägger vi till bisatsen: och samtidigt säkra tillgången på skogsråvara. Då ökar svårigheterna ytterligare.

Just nu använder vi ungefär 70 procent av skogsmarksarealen till virkesproduktion, medan ungefär 30 procent är undantagen från virkesproduktion. Detta inkluderar då formella och frivilliga avsättningar. Det inkluderar den generella hänsyn som alla skogsägare tar när de avverkar. Man lämnar ungefär 5 procent av arealen. Och det inkluderar det som är gjort och det som kommer att göras i framtiden vad gäller generell hänsyn. Sedan inkluderar det impediment, den improduktiva skogsmarken.

Dessa arealer är de arealer vi har. Det går att öka produktionen. Det kan vi göra genom tillväxthöjande åtgärder. De är kostsamma och kräver mycket planering. Vi kan kanske också förvänta oss en tillväxthöjande effekt av klimatförändringen, eller så får vi fundera på minskade avsättningar till naturvård. Det är de sätt som finns att öka tillgången på skogsråvara.

Men vi kan tänka på att dessa arealer är de arealer vi har. Om vi vill öka både miljönyttan och produktionsnyttan från skogen måste vi alltså samtidigt öka både miljönytta och produktionsnytta, och det måste vi göra i en och samma skog. Det handlar om effektivare åtgärder för både miljö och produktion.

En konsekvens av detta är att det är väldigt svårt att uppnå miljömålet Levande skogar och ett fossilfritt Sverige 2030 i en och samma skog.

Nästa fråga, den andra frågan för dagen, är: Vad innebär ett hållbart nyttjande av skogen, och hur kan olika intressen bli tillgodosedda?

Det finns åtminstone två sätt att se på hållbarhet, och det kan illustreras med hjälp av miljömålen. Å ena sidan har vi ett antal väldigt konkreta mål, mätbara mål. Å andra sidan har vi de mer utopiska målen. När det gäller de konkreta målen menar vi att hållbarhet i bästa fall kan mätas med referens till naturens gränser eller de planetära gränserna, vilket för många i sig är ett ganska diffust måttvärde. När det gäller de utopiska landskapsmålen, till exempel Levande skogar, är hållbarhet ett utfall av förhandlingar mellan aktörer som har olika värderingar. Man kan säga att skogsfrågorna hamnar i kläm mellan dessa två sätt att se på hållbarhet.

Vad innebär ett hållbart nyttjande av skogen? Svaret på den frågan handlar mycket om vilket av dessa två synsätt man ansluter sig till.

Slutligen har jag några take home messages: Olika aktörer definierar hållbart nyttjande av skogen på olika sätt. Förhandlingar mellan olika aktörer om dessa definitioner blandas med tolkningar av vetenskapssamhällets försök att fastställa absoluta gränser för hållbart nyttjande. Det finns mycket som tyder på detta: Med dagens förutsättningar går det inte att samtidigt uppnå miljömålet och produktionsmålet, i alla fall inte i en och samma skog. Vägen framåt inbegriper att skogspolitiken tydligare bör definiera båda målen. Det kan göras på väldigt många olika sätt. Men det finns en sak som tydligare behöver definieras, som vi har diskuterat den senaste tiden. Det handlar om att man behöver diskutera graden av allmänintresse och graden av särintresse som ligger inbyggda i de två olika målen.

Ordföranden: Vi fortsätter på det lite forskningsinriktade temat till en början, som sätter en ram för skogsfrågorna.

Göran Berndes, Chalmers: Jag tänker begränsa mig ämnesmässigt, för jag vet att andra presentatörer täcker andra aspekter. Jag kommer enbart att prata om skogen och klimatet. Jag baserar detta på en rapport som publicerades av våra tre akademier, KSLA, KVA och IVA, förra året. Den springer ur en konferens

som just berörde skog och klimat. Den orienterade sig efter ett antal frågor som ni ser på bilden. Jag tänker inte gå igenom allihop. Jag ska koncentrera mig på ett par. Men rapporten ligger på ett bord, så när ni går ut får ni gärna ta med er ett exemplar och läsa hela.

Som sagt: I övriga föredrag tar man upp andra aspekter av skogsbruk. Mitt fokus på klimat beror därför inte på att jag tycker att det är den enda viktiga frågan.

Det är två uppsättningar frågor, kan man säga, som jag tänkte prata om nu, från den här rapporten. Den första uppsättningen ser ni på bilden. Det är tre olika frågor.

Ger biogena och fossila koldioxidutsläpp samma klimatpåverkan? Biogena koldioxidutsläpp är alltså den koldioxid som kommer ut ur skorstenar när man eldar exempelvis flis, till skillnad från fossila utsläpp som kommer ut när man eldar kol och andra fossilbränslen.

Kan man bortse från biogena kolbalanser i analyser av klimatpåverkan? Det är en debatt som har förts ganska länge.

Finns det en trade-off mellan produktion av skogliga produkter och att binda in koldioxid och lagra i skogen?

Jag tänker att jag börjar svara med hjälp av den här bilden. Den kanske framstår som alldeles för enkel, men den fångar ändå upp några viktiga aspekter som jag själv tycker ibland kommer bort i debatten. Det handlar om den fundamentala skillnad som faktiskt finns mellan fossila och biogena kolatomer. Fossila kolatomer hämtar vi från jordskorpan, och vi skickar upp dem i atmosfären. Biogena kolatomer snurrar i ett kretslopp mellan biosfären och atmosfären. De fördelas också på andra pooler. Det måste man ta i beaktande. Däremot ska man inte nödvändigtvis dra slutsatsen att vi inte behöver bry oss om biogena kolatomer. Det här är en bild som ser lite komplex ut. Den finns också i rapporten. Jag tycker att den är jättebra. Det är därför jag vågar visa den, även om den är komplex. Den beskriver över en tidsaxel källorna för koldioxid och sänkorna. Det är alltså den koldioxid som släpps ut via fossilanvändning och förändring av marktäckning, exempelvis avskogning, och hur de kolatomerna varje år hamnar i de tre sänkorna – det är haven, ocean sink, biosfären, land sink, och atmosfären. Det sker också en fördelning mellan dessa sänkor över tid.

Man skulle väl kunna sammanfatta det så här: När vi pratar om skogsbruk och annan markanvändning ur ett klimatperspektiv handlar det om hur vi kan minska fossila kolutsläpp, hur vi kan påverka utsläppen kopplat till land-use change och inte minst hur vi påverkar sänkan i de ekosystem som vi förvaltar eller låter bli att förvalta.

Man kan väl säga att landsänkan är någonting som kan presenteras också som en alternativ strategi för skogsbruk. Man pratar ibland om skogssänkor. I stället för att bruka skogen för produktion lämnar man skogen i fred för att binda in så mycket kol som möjligt, som kompensation för att man använder fossilbränslen.

Jag ska säga en annan sak också – det är egentligen ett take home message som jag har: Man får inte glömma den här förändringen i hur mycket kol som finns i biosfären. Om det ökar eller minskar som följd av vårt bruk påverkar det klimatnyttan av att bruka skogen.

Det för mig till den här bilden, som jag också tycker är jättebra. Den kan väl betraktas mer som en principiell bild för att stödja en diskussion, men den beskriver faktiskt scenarier för hela Sverige. Och den beskriver två principiellt olika strategier för att använda skogen i klimatarbetet.

Här finns det något som heter BAU. Det representerar att vi fortsätter att köra på som vi har gjort historiskt eller i varje fall i en nära historia bakåt i tiden. Sedan är den strategin normerad. Det betyder att man har dividerat den med sig själv, så att den hamnar utefter en baslinje. Det gör det lättare att jämföra den med de andra strategierna. När det står ökad klimatnytta är det jämfört med att köra på som vanligt.

Vi kan börja med den grå linjen, som kallas set-aside. Det är när man sätter ytterligare skog i Sverige åt sidan. Det kanske man inte gör i första hand för att binda in kol. Det kan vara ett syfte, men det kan också göras för att upprätthålla andra värden i skogen. Här ser ni då hur en ökande kolinbindning i skogar som sätts åt sidan under en tid mer än kompenserar för bortfallet i produktion, som alltså leder till fossilersättning. Det man förlorar i minskad fossilersättning vinner man i ökad inbindning, kan man säga.

Tänk inte så jättemycket på tidsskalan, för det här kan se olika ut över tid. Det beror väldigt mycket på var man är någonstans och hur man gör detta. Men det som är kvalitativt viktigt är att detta sker under en tid. Därefter avtar inbindningen i dessa skogar. Klimatnyttan av att binda in kol går mot noll över tid.

Alternativet att förändra skogsbruket mot en inriktning av ökad produktion, har också en ganska kraftigt avvikande bana jämfört med business as usual. Det visar att vi kan förändra skogsbruket, inte bara breda ut det ytterligare, utan också förändra hur vi brukar skogen och över tid öka klimatnyttan jämfört med i dag.

Ni ser här att det verkar kunna fortsätta uppåt i all oändlighet, men jag vill understryka att detta beror väldigt mycket på nyttan av att producera skogliga produkter och ersätta någonting annat. I dag kanske vi ersätter bensin och diesel, eller vi kanske ersätter kol i kraftanläggningar. Över tid kanske substitutionen förändras, och vi ersätter annat. Det kan göra att kurvan lutar uppåt eller nedåt.

Om jag skulle sammanfatta den här bilden kan jag säga så här: Om syftet är att binda in kol i skogen kan man betrakta skogen som en begränsad resurs. Men det betyder inte att man därefter inte har någon nytta av skogen. Man får ju ut många nyttor samtidigt. Om syftet är att producera biomassa kan man se skogen som en förnybar resurs, där förnybarheten hänger på att vi förvaltar skogen på ett hållbart sätt.

Sedan var det en annan uppsättning frågor som jag tänkte ta upp. Jag anade att jag inte riktigt skulle hinna med det, så jag tänker inte sammanfatta det med bilder utan med en punktlista i stället.

Det handlar om bioenergins roll i energisystemet på kort och lång sikt och om hur skogliga produkter kan användas i andra sektorer för att hjälpa oss i klimatarbetet.

Det som vi landade i på den här konferensen är kanske för många av er som är här inga revolutionerande insikter, men jag drar dem ändå.

Vi noterade att elektrifiering av transportsektorn tar tid. Vi kommer att ha explosionsmotorer på våra vägar och i luften under väldigt lång tid. En parallell satsning på biodrivmedel gör det möjligt att fasa ut fossila drivmedel snabbare.

Vi noterade också att det är en avsevärd skillnad på el från sol och vind, som är intermittenta källor, och biobaserad kraft, som många gånger är komplement till sol och vind. De fyller olika funktioner i elsystemet.

En annan sak som noterades, som man kanske kan betrakta som ett paradigmskifte, är att vi förmodligen kommer att behöva flytta koldioxid från atmosfären till andra lager för att nå våra temperaturmål. Det leder förmodligen på sikt till att sådana tillämpningar som inte kan kombineras med inbindning och lagring kommer att bli mindre attraktiva. Nu tänker jag väldigt långsiktigt. Det är inte nästa år, 2020, och det är kanske inte heller 2030.

Vissa sådana här användningar som inte kombineras med CCS kommer förmodligen att finnas kvar. Biobaserade flygbränslen, har jag skrivit här. Det finns fler exempel. Men det är förmodligen väldigt angeläget att försöka minska vårt beroende av kolbaserade bränslen på lång sikt, inte minst inom vägtransport. Elektrifieringen är väldigt viktig.

Man har stor klimatnytta av att använda biomassa i andra sektorer. Det känner vi väl till i Sverige. Det kanske inte är lika väl känt i andra länder, men det är någonting som man var överens om på konferensen. Man lyfte också särskilt att långlivade produkter faktiskt i sig innebär ett lager av kolatomer. Kan vi placera atmosfäriska kolatomer i hus, exempelvis, under lång tid och bygga upp en stock av bebyggelse som binder kol över tiden håller vi undan det från atmosfären och minskar uppvärmningen.

Nu tänker jag visa er vad ni missar. Det är oerhört spännande. Vi kan prata om det sedan. Jag ger mig nu på min slutkläm:

Det kommer att variera vad biomissan används till över tid. Det är inte helt lätt att veta var någonstans de mest attraktiva applikationerna finns på lång sikt, men det är sannolikt att det kommer att vara stor efterfrågan på biomassa för olika syften under lång tid. Baserat på det verkar det klokt att satsa på skogsbruk som upprätthåller hög skogstillväxt snarare än att prioritera lagring av kolatomer i skogen.

Per Angelstam, Sveriges lantbruksuniversitet: Hejsan! Jag har tolkat denna fråga på ett sätt som innebär att jag försöker lyfta fram två saker som jag tycker man kanske inte har tänkt så mycket på men som är väldigt viktiga.

När det gäller skogen som livsmiljö kan man tänka på två sätt. Det ena handlar om det som många pratar om: biologisk mångfald. Det är ett begrepp som väldigt ofta missförstås. Det handlar om arter och deras livsmiljöer och framför allt om processer som gör att de livsmiljöerna blir till. Ofta reducerar vi det till hotade arter, vilket är alldeles ofullständigt. Det andra handlar om detta: Jag bor i en socken som heter Ramsberg, som har varit en egen kommun. Jag är alltså väldigt berörd av *Homo sapiens ruralis*, det vill säga landsbygdens människor, som också är en del av miljömålet.

Sedan tycker jag att det är viktigt att man i debatter ser vad som är evidensbaserad kunskap, som vi forskare försöker hålla oss till. Ingen forskare är objektiv. Man väljer sina ämnen och så vidare. Men det finns i alla fall grader i det. Eller ska man ägna sig åt narrativ, berättelser, som säljer?

Först tänkte jag prata lite grann om legitimitet, alltså vad det är som gör att jag har rätt att stå och prata här. Det går ofta till så att man lämnar förslag till forskning. Jag har två forskningsprojekt. Ett handlar om sociala värden i skogslandskap. Det betalas av forskningsrådet Formas. Där jobbar vi i länder som har olika sociala kontexter. Sedan har vi ett anslag från Naturvårdsverket för något som vi kallar för *Coping with the loss of the last*. Hur ska man hantera de sista naturskogarna som försvinner?

Vi hörde tidigare i dag att anspråken men också vad vi vill ha av skogen varierar väldigt kraftigt. På denna bild är det ett exempel från Värmland. Man kan se det som en otrolig dynamik, och det kommer att fortsätta att förändras i framtiden. Ofta reglerar vi på saker och ting med en viss eftersläpning.

Jag är något så fint som hemmansägare i Västerbotten. På den här bilden rör jag i Vojmån. Syftet med den bilden är att illustrera någon som rör uppströms i en å eller en älv. Hur rör man sig i relation till land? Det beror på hur fort vattnet rinner och hur fort man rör.

Vi kan titta på just detta med skogsskydd. Det som visas på denna bild är från en artikel som handlar om Västerbottens län och Vindelälven. Man kan se att vi har skyddat väldigt mycket mer. Vi har alltså gått från 0 procent till nästan 5 procent – det är lite olika i olika delar av gradienter mellan fjäll och skog. Detta är väldigt positivt.

Men man kan också titta på vad som har hänt med det som man kallar för kontinuitetsskogar, alltså skogar som inte har överförts till industriellt och effektivt virkesproducerande skogsbruk. Den minskningen är mycket snabbare än när det gäller den skyddade arealen. Nettot är alltså negativt, det vill säga vi åker inte uppströms utan vi glider sakta nedströms.

Någonting som jag tycker glöms bort när det diskuteras procent – man pratar procent skyddat, procent avsatt, procent brukat – är att det intressanta egentligen är begreppet grön infrastruktur.

I arealerna som vi investerar i – för det är ju en investering – för att nå de mål som samhället har satt upp, både i Sverige och i EU och internationellt, är funktionen inte jättebra.

Vi har gjort en analys av alla polygoner i Sverige – jag tror att de är nästan 700 000 – som visar var det finns skogar med höga naturvärden. Vi såg att det

faktiskt bara är fjällskogarna som fungerar som nätverk, det vill säga att de fungerar som grön infrastruktur. Många andra delar av Sverige är så att säga blå hål; de är alltså väldigt dåliga på att bevara biologisk mångfald.

Figuren på nästa bild är lite krånglig, men den illustrerar detta. Längst till vänster ser man den totala arealen skyddad och oskyddad värdekärna. Sedan kan man ta bort de bestånd som är för små för att säga en viss artgrupp, och man kan ta bort de bestånd som ligger för glest.

Nettot av det här ser olika ut beroende på var i Sverige man är. I fjällskogen fungerar kanske 95 procent av skogsarealen som grön infrastruktur, men i Sydsverige är det väldigt lågt. Det beror också på vad det är för art och så vidare, men det illustrerar poängen att man måste jobba med funktion.

Det blir tyvärr inte bättre över tid. I Dalarnas län har man ökat reservoars-arealen väldigt kraftigt. Vi har gjort analyser, i detta fall mellan 2002 och 2012, av vad som händer i Dalarna när det gäller den gröna infrastrukturen.

Eftersom man avverkar ungefär 1 procent per år kommer på tio år mängden äldre skog att minska med ungefär 10 procent. Det är inget konstigt. Även de tillräckligt stora bestånden minskar med ungefär lika mycket. Den stora skillnaden i funktionalitet bestäms av att dessa områden blir glesare. De ligger alltså längre ifrån varandra, och det är ett problem för de arter som behöver röra sig i hela landskapet.

Vi har under lång tid haft ett mål att effektivisera skogsproduktionen. Den här bilden visar åldersfördelningen fördelad på fyra åldersklasser i Värmlands län. Man kan göra det för hela Sverige. Det finns i Riksskogstaxeringens data. Ni kan gå in och göra sådana här figurer själva; det är jättelätt.

Det man ser är att sedan 50-talet, det vill säga under den period då vi har bra data från Riksskogstaxeringen, har mängden unga skogar ökat kraftigt. Det är för att de är effektiva på att producera virke. I Bergslagen, där jag bor, är slutavverkningens ålder ungefär 60 år – lite lägre på gran och lite högre på tall.

Skogarna som de flesta människor tycker är trevliga att gå i, alltså de som är runt hundra år, minskar kraftigt. De biologiskt gamla skogarna ligger ungefär lika, men de är placerade i ett landskap som blir mer och mer så att säga fientligt för de arter som behöver dem.

Det handlar också mycket om vad man ska räkna. Det är ju inte bara svensk skogspolitik och miljöpolitik vi ska ta hänsyn till. Sverige har också deltagit i och accepterat andra typer av mål.

En av de mer intressanta typerna, eftersom de fångar upp evidens, är de så kallade Aichimålen i konventionen om biologisk mångfald. Ett av dem, nr 11, handlar om att man ska skydda 17 procent. Siffran 17 procent är dock inte så intressant som att det står att det ska vara fungerande nätverk och att det ska vara representativt. Man kan alltså inte bara skydda fjällskog, utan man måste även skydda produktiva skogar.

Bokföring kan ju vara mer eller mindre kreativ. Det här visar bara att beroende på om man räknar på formellt skydd eller frivilliga avsättningar och räknar med impediment eller naturvårdshänsyn får man olika svar. Jag säger inte

att det finns något som är rätt eller fel, men det blir olika. Det ska man ha klart för sig när man hör siffror.

Räknar man med allt detta, då har vi nått de här målen hur bra som helst. Är man kritisk har vi inte alls nått dem.

Jag ska prata lite grann om *Homo sapiens ruralis*. Bilden visar ett torp som heter Holmsjön, som ligger precis på gränsen mellan Örebro och Västmanlands län. Det var skogsarbetare på före detta Uddeholm som bodde där. Nu är den granplantering som gjordes runt torpet avverkad, så det har liksom gått en skogsgeneration efter det.

Jag har under de sista tre fyra åren jobbat mycket med Laxå kommun och en socken i sydvästra Dalarna som heter Säfsen. Där fanns det på 50- och 60-talen ungefär 300 skogsarbetare i Laxå kommun och ungefär 800 i Säfsens socken eftersom det också fanns en massafabrik där. I dag är det 20–30 personer i varje kommun som jobbar med skogsbruk – i den traditionella meningen. Däremot har det vuxit fram ett skogsbruk som är mycket stort som bygger på helt andra upplevelser och besök framför allt av utländska turister. Laxå har 70 000 gästnätter per år. Lilla Säfsen, en 400 kvadratkilometer stor socken, har 230 000 besökare.

En annan sak som är kopplad till det här är att man ibland uppmärksammar problem med att hitta personer som vill jobba i skogsbruket, det vill säga att *Homo sapiens habitat* inte är jättebra. Det gäller framför allt maskinförare som jobbar i storskogsbruket; entreprenörer klarar sig tydligen lite bättre. Söktrycket till skogliga utbildningar, till exempel Skogsmästarskolan där jag jobbar, sjunker. Det är få kvinnor som jobbar i skogsbruket.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att det är viktigt att se kommuner som individer. Jag håller på med ett jobb åt det regionala skogsprogrammet i Värmland. Bilden visar de kommuner som finns i Värmlands län. En del har alltid ökat – Karlstad och några till. De gröna är de som ligger långt ut i periferin. De har minskat sedan 1800-talet, och brukssamhällena har minskat sedan ungefär 1970. Man flyttar till staden.

Det jag håller på med nu – till skillnad från när jag jobbade med orrar, då man satte radiosändare på fåglar för att ta reda på vad de gör – är att prata med folk. Det människor vill ha är skola, bredband och vård och omsorg. Men man värderar också sin fysiska livsmiljö. Man vill ha gammelskogar, man vill ha kulturlandskap som är levande och man vill ha sjöar.

För att avsluta med något som är positivt: Det behövs alltså något slags landskapsperspektiv. Som Annika sa kan vi inte nå alla dessa mål i samma skog, men det beror på hur man definierar vad som är en skog. Om man säger att man kan göra det i samma landskap, ja, då blir det en annan fråga.

Då måste vi titta på ägobilden i Sverige. Kartan på bilden visar olika kategorier av skogsägare i Sverige. Är det stora, sammanhängande ägor kan man jobba med någon sorts zonering, vilket är precis vad Sveaskogs ekoparker och SCA:s mångfaldsparker handlar om. Men man måste också jobba med landskapsrestaurering, alltså med processer, och inte minst reglera klövviltet.

I stora delar av Sverige – det gäller de gula områdena i södra Sverige – är det ett väldigt fragmenterat ägande. Det är sådana som jag som har små skogsfastigheter. Då måste man planera genom att läsa ståndorten, det vill säga försöka skapa skogar som passar ståndorten. Det handlar mycket om hänsyn vid vatten; man kommer in på dikning och så vidare.

Något som är väldigt attraktivt i stora delar av Sydsverige är ju det gamla kulturlandskapet. Det gäller alltså att hålla ordning på var gränsen går mellan inäga och utmark, för där finns det stora naturvärden.

Bara en sak till! Jag säger en massa; det är liksom mitt jobb. Det här är en rapport som Skogsstyrelsen har gett ut. Den heter Samverkan Tiveden och handlar om det som jag har gjort i Tiveden. Och det här är en rapport som Länsstyrelsen i Örebro har skrivit. Den handlar om funktionalitet och procenträkning i det svenska skogslandskapet. Skaffa och läs!

Torgny Persson, Skogsindustrierna: Skogen som resurs och livsmiljö är temat för dagen, men jag har blivit ombedd att prata om innovation och nya produkter.

På bilden som ni ser här har vi vår vackra svenska skog i bakgrunden. Det är givetvis inte en händelse, utan det är ju så att för skogsindustrin är virkesförsörjningen väldigt viktig. En långsiktigt tydlig virkesförsörjning är väldigt viktig för investeringsviljan och framtiden.

Det går bra för skogsindustrin i dag. Vi konkurrerar på en global marknad och klarar oss bra på den marknaden. Skogsindustrin har som vision att skogsnäringen driver tillväxt i världens bioekonomi. Det kan uppfattas som lite kaxigt – ”i världens bioekonomi”. Men vi har det som vision därför att vi exporterar väldigt mycket av våra produkter och därigenom skapar hållbarhet runt om i världen.

Våra industrier ligger runt om i hela Sverige, som ni ser på kartan här. Vi skapar tillväxt och arbete utanför storstäderna – 70 000 personer jobbar direkt i skogsindustrin, och ungefär 120 000 jobbar tillsammans med entreprenörer och andra som arbetar med skogsindustrin runt om i Sverige.

Jag skulle vilja att ni kommer ihåg de fyra siffrorna på den här bilden från min presentation.

Den första är 145 miljarder. Det är exportvärdet för svensk skogsindustri under 2018. Det är ganska mycket pengar.

Den andra är 70 procent. Det är den del vi exporterar av sågade trävaror.

Den tredje är 90 procent. Det är det vi exporterar av massa, kartong och papper.

Den fjärde är 4 miljarder. Det är det vi satsar på forskning varje år. Vi har sagt från skogsnäringens sida att vi ska dubbla den siffran för att kunna hjälpa till att lösa de samhällsutmaningar vi står inför och för att kunna nå ett fossilfritt samhälle.

När det gäller skogen och skogsindustrin är det viktigt att förstå att hela trädet tas till vara.

De finaste delarna i mitten används av sågverksindustrin för att göra plankor och brädor och exporteras runt om i världen.

Sidoströmmarna som blir över – sågspån, flis och så vidare – används inom massa- och pappersindustrin för att göra massa, papper och kartong.

De ytterligare delar som blir över används i dag för biobränslen och till viss del biodrivmedel.

Det är alltså väl fungerande värdekedjor. Det handlar inte om att göra massa, papper och kartong eller nya produkter. Det handlar om att göra sågade trävaror, massa, papper och kartong och nya produkter, som förhoppningsvis har ett lite högre förädlingsvärde.

Skogsindustrin i dag tillverkar sågade trävaror, tryckpapper, livsmedelsförpackningar, transportförpackningar och hygienprodukter. Av dessa fem olika områden är det tryckpapper som har minskat. De andra fyra ökar. Dock har tryckpapper kanske nått en nivå nu, så lite har det stabiliserats, även om vi alla vet att tryckpapper säkert kommer att vara en produkt som minskar framöver. Men de fyra andra ökar.

I produktionsanläggningarna för dessa fem olika produktsortiment har svensk skogsindustri investerat 40 miljarder kronor från 2014 till 2018. Även det är väldigt mycket pengar för att producera dessa lönsamma produkter.

Vi tittar lite mer på kedjan och tänker oss att de fem produkterna symboliseras på den här bilden. Vi ser massa, papper och kartong och sågade trävaror i pilen i mitten.

Vi ska utveckla produktionsprocesserna för att utveckla de befintliga produkterna. Vi ska göra dem mer kostnadseffektiva. Vi ska göra så att det behövs mindre energi för tillverkningen och mindre råvara för att tillverka produkter med samma funktion.

Sedan ska vi givetvis göra nya produkter som bygger på dessa produktionskedjor – nya, spännande saker med förhoppningsvis högre förädlingsvärde.

Vi har också nya biobaserade material. Det pågår såklart mycket forskning och innovation för att göra nya material som kan ta andelar på helt nya marknadsområden.

Sedan gör vi bioenergi och biodrivmedel.

Man måste förstå att detta är en ganska komplicerad och väl utvecklad värdekedja. Även här handlar det alltså inte om att göra en sak utan om att göra många saker.

När det gäller substitution av befintliga produkter, alltså produkter som redan finns, finns det i dag mycket från skogsindustrin som gör och skulle kunna göra ännu mer hållbarhetsnytta.

Ett exempel är förpackningen på bilden som det står "eco" på. Det är krossade tomater, som ni nog alla har köpt i affären någon gång. Det är faktiskt en konservburk i papper. Den är framtagen för att ersätta konservburkar. Det är en ganska komplicerad produkt – man steriliserar innehållet i förpackningen, som man gör med konservburkar. Det är ett exempel på hur man kan använda massa och papper på ett hållbart sätt.

Stommen i trä i mitten upptill på bilden är ett exempel på industriellt träbyggande. Vi bygger stommar i trä i stället för i cement eller betong. Det är hållbart eftersom vi sparar in en jåkla massa fossila utsläpp, och det är en produktionsdel som växer mycket i Sverige. Vi skulle kunna göra mycket mer klimatnytta genom att bygga mer i trä. CLT eller KL-trä, alltså korslimmat trä, kallar man den typ av produkt som används i det fallet.

Längst ned på bilden har vi kalsonger. Jag kunde inte låta bli att ta kalsonger som exempel på textilmassa, för det finns ett litet företag som heter Allvar som har tagit som affärsidé att göra exklusiva underkläder av svensk skogsråvara och marknadsföra dem runt om i, ja, i alla fall Sverige. Det är ett uppstartsföretag, så det kommer. Men textilmassa, alltså att göra kläder av skogen, är också ett område där vi har kommit långt och kan se stor potential.

Slutligen har vi formbara förpackningar, som går in och konkurrerar med plastförpackningar. En nackdel med pappersförpackningar är att de ofta är fyrkantiga. Vi vill designa; vi vill göra runda och mjuka designer på våra material. Då jobbar man med att försöka ta fram papper som är töjbart eller kartong som är formbar för att nå det segmentet.

Det här är fyra områden där vi redan nu kommit ganska långt med att kunna gå ut och använda mer av skogen.

Nästa steg i processen är att sönderdela trädet ned på mikro- och nanonivå och sedan använda delarna till att bygga nya material.

Exempel på forskningsprojekt som pågår i dag och saker vi jobbar med är ta fram energilagringmaterial, alltså olika material som långsiktigt kan lagra energi – batterier, kondensatorer och så vidare. Det är väldigt spännande.

Vi jobbar också mycket med lättviktsmaterial. Cellulosafibern har en förmåga att göra material starkare, så man kan använda mindre material för samma funktion. Det är lite mer på gång, men det är en del arbete kvar.

Vi jobbar med att göra bioplaster, alltså plaster av skogsråvara, som i många fall måste vara nedbrytbara. Men inte i alla fall – ska vi använda plast i en motor eller någonting är det kanske inte så bra om den är nedbrytbar, för då slutar motorn fungera efter ett tag. Men bioplaster är ett intressant område.

Biodrivmedel diskuteras mycket. Vi gör redan biodrivmedel av tallolja. Det pågår många projekt för att göra biodrivmedel av andra delar av trädet.

Vi jobbar med smarta förpackningar, alltså förpackningar som själva kommunicerar med oss och talar om att innehållet håller på att ta slut, att kylkedjan är bruten eller att vi ska fylla på med ny mjölk i kylskåpet.

Det finns även medicinska tillämpningar, där cellulosan accepteras av kroppen och inte stöts bort.

Det här är bara några exempel på nya, spännande saker som säkert kommer att komma och skapa nya användningsområden med förädlingsvärde. Men massa, papper och kartong och sågade trävaror kommer under lång tid att stå för en stor del av volymerna även om det andra kommer.

Sammanfattningsvis handlar det inte om att göra massa, papper och kartong eller nya produkter. Det handlar om att göra både och. Hela det väl fungerande

systemet och värdekedjan måste användas, och det är vi väldigt bra på i Sverige.

Det finns redan nu många innovationer och nya, bra grejer från skogsnäringen som skulle kunna göra ännu mer hållbarhetsnytta. Sedan kommer det en del spännande nya material och produkter som vi kan använda i framtiden för att skapa mer hållbarhet.

Jag kunde inte låta bli att ta med denna fina bild på kronprinsessan Victoria, där hon har en klänning som är gjord av textilmassa från skogen och ekologiskt siden.

Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen: Tack för inbjudan! Jätteroligt att vara här. Jag kommer från Naturskyddsföreningen. Vi är Sveriges största miljöorganisation. Vi har 231 000 medlemmar, och vi upplever just nu ett väldigt stort tryck och en stor medlemstillströmning. Det är jätteroligt.

Jag vill börja med den här bilden, som visar de två stora utmaningar vi står inför. Vi har hört båda två nämnas här, men jag tycker att det är viktigt att se dem i ett sammanhang. Det handlar om den biologiska mångfalden, och det handlar om klimatutmaningen.

Det har kommit två rapporter det senaste halvåret, drygt, från FN:s expertpaneler IPBES om den biologiska mångfalden och IPCC om klimatet. Båda dessa rapporter talar om allvaret i situationen.

IPBES-rapporten talar om hur markförändringar, klimat och föroreningar, som de tre yttersta anledningarna, har orsakat ett väldigt stort tryck på den biologiska mångfalden, arterna och inte minst livsmiljöerna, som vi hörde tidigare, alltså arternas livsmiljöer.

IPCC-rapporten talar om klimathotet, hur viktigt det är att vi klarar oss inom en ökning på max en och en halv grad och hur viktigt det är att ekosystemen är friska för att vi ska klara klimatutmaningen.

De här två rapporterna och de här två utmaningarna hänger verkligen ihop. Det är jätte viktigt när vi utformar politik för skogen – som det väldigt mycket handlar om i Sverige eftersom så mycket av landet är täckt av skog – att vi ser på båda dessa utmaningar samtidigt och lyckas hålla två eller kanske ännu fler bollar i luften på samma gång.

Den här bilden visar lite samma sak. Den har många av er säkert sett. Johan Rockström med flera har sorterat in de olika hållbarhetsmålen i den här ”tårten”. Jag tycker att den är väldigt bra, för den illustrerar så tydligt hur viktigt det är att vi klarar de blågröna målen för att klara de sociala och ekonomiska målen. Allt hänger verkligen samman.

Den svenska skogen är som sagt precis mitt i detta. Vi behöver ju skogen för att klara klimatutmaningen. Vi behöver skogens produkter för att ersätta fossila bränslen, för att ersätta material som orsakar stora koldioxidutsläpp.

Samtidigt behöver vi värna den biologiska mångfalden, och där finns mycket jobb att göra.

Det vi kan se om vi tittar på Naturvårdsverkets utvärdering, där Skogsstyrelsen är ansvarig för målet Levande skogar, är att den döda veden i skogen ökar, gammelskogen ökar och äldre lövrik skog ökar. Men det finns ett men här, och det handlar delvis om att det startar från en väldigt låg nivå.

Det handlar också om hur man mäter skog. Att skogen ska vara gammal, att träden ska vara gamla, är egentligen inte alls hela berättelsen om hur skogen mår – om den har blivit avverkad tidigare eller vilka livsmiljöer som finns där och om de är värdefulla eller ej. Inte minst behöver vi sätta det här i proportion till arternas behov.

Jag tycker att den vitryggiga hackspetten är ett bra exempel. Det är en art som är beroende av väldigt stora områden med gammal skog, gammal lövskog, som förut fanns i stor utsträckning i Sverige. Det fanns mycket vitryggig hackspett i Sverige förut. Nu finns det ungefär 25 stycken vitryggiga hackspettar kvar, och det beror på att deras livsmiljö – de stora, gamla lövskogarna – inte längre finns kvar. Det här gäller förstås många arter.

I rapporten kan vi också läsa att livsmiljöerna minskar och fragmenteras alltmer, inte minst i norra Sverige där skogar inte varit avverkade på detta sätt förut.

Vi har otillräckliga arealer långsiktigt skyddade områden. Det avverkas fortfarande områden som egentligen borde skyddas, områden som inte har kalavverkats förut.

Det brister i miljöhänsyn vid avverkning. Skogsstyrelsens egen uppföljning visar på 39 procent negativ påverkan.

Det råder brist på viktiga strukturer för biologisk mångfald, alltså det jag nämnde tidigare som i viss mån har ökat men från en mycket låg nivå. Det saknas gammal skog, lövrik skog, skog med lång kontinuitet och flerskiktad skog.

Vi saknar kunskap, och det är jättetråkigt. Jag vill verkligen poängtera vad dumt det var att vi inte drog igång den nya, omfattande och fördjupade nyckelbiotopsinventeringen. Varför vill vi inte veta hur läget är i skogen? Det finns en debatt om vad vi ska göra med kunskapen, men det är en annan fråga. Det är ändå jätte viktigt att veta hur landet ligger. Att sticka huvudet i sanden och låtsas som om man inte vet känns inte som en bra lösning, tycker jag.

Räcker då skogen till ökande efterfrågan på råvara? Ur vårt perspektiv är miljömålen, inklusive preciseringarna, en viktig ram att hålla sig inom. Men oavsett vilken ram man sätter är skogen en begränsad resurs, och vi har en del utmaningar just nu som vi behöver ta i beaktande.

Av den skog som i dag finns tillgänglig avverkas i princip hela tillväxten. Det finns en skev åldersklassfördelning. Vi kan se framför oss en virkessvacka de kommande decennierna.

Vi har nya klimatutmaningar som vi behöver ta i beaktande, till exempel bränder och granbarkborrar som kanske ökar på grund av ett förändrat klimat.

En viktig fråga i detta är just trycket. Jag tror att vi behöver börja diskutera en minskad resursförbrukning. Vad använder vi skogen till? Det finns en begränsad resurs. Vi behöver tänka klokt om hur vi använder den på bästa sätt.

Just i dag är det verkligen klimatutmaningen som vi behöver använda skogen till. Hur gör vi detta? Det behövs kloka politiska styrmedel som gör att vi får ökad hushållning och effektivisering för att säkra att råvaran hamnar på rätt ställen.

Att öka de intensiva skogsbruksåtgärderna ser vi att det finns många risker med. Vi har till exempel alldeles för lite kunskap om de ekologiska effekterna av främmande träslag, liksom av konsekvenserna av dikesrensning, gödsling och så vidare.

Den ökade efterfrågan innebär förstås ett ökande tryck på skogen. Det är jätteviktigt att politiken lyckas säkerställa att det inte blir någon negativ påverkan på skogens andra ekosystemtjänster.

Vi har länge drivit att vi tycker att det är hög tid för en översyn av hela skogspolitikerna. Vi har sedan den inrättades gått med i EU med alla de direktiv och förordningar som följer med det. Vi har fått miljömålen. Vi har en klimatdebatt och en klimatsituation som är helt annorlunda än tidigare. Det finns jättemånga anledningar att se över detta och få ett samlat grepp.

Vi behöver också på ett mycket bättre sätt bygga dialogen och samverkan på evidens om tillstånd och trender för alla dimensioner av hållbart skogsbruk. Vi upplever i dag att det finns helt olika bilder av läget, trenderna och tillståndet. Här skulle nationella skogsprogrammet kunna vara ett ställe där man verkligen tar in fakta och kunskap om trender och tillstånd för att få en samlad startpunkt.

Diskussionen handlar ofta om åtgärder – med helt olika verklighetsbilder i bakgrunden, upplever jag. Jag tror att hela skogsdebatten skulle må bra av en samlad bild av hur landet ligger.

Det hänger också ihop med nästa punkt om konsumentefterfrågan. Det finns ett stort tryck från konsumenterna som vill köpa produkter från hållbart skogsbruk. Men vad är hållbart skogsbruk? Vi har helt olika bilder av hur det hållbara skogsbruket är, och det blir inte lättare för konsumenterna än för oss som är mitt inne i debatten att förstå vad det är.

Som en avslutande punkt vill jag bara påminna om att skogsråvara bara är en av skogens alla ekosystemtjänster och att uttaget påverkar de andra. Jag tror att detta kommer att komma in mycket mer framöver med tanke på inte minst konsumenttrycket, men också det som klimatet och klimatkrisen kommer att medföra.

Magnus Kindbom, LRF Skogsägarna: Tack så mycket för möjligheten att komma hit och vara med i dag! Jag tänkte ge LRF Skogsägarnas bild av Sveriges och skogsbrukets utmaningar, reflektera lite över varför vi ibland har en haltande diskussion, som jag skulle vilja uttrycka det, och förmedla några tankar om vägen framåt. Min utgångspunkt är i stor utsträckning hur vi ska få med oss dem som faktiskt äger skogen. Oavsett vad vi här skulle vilja göra med skogen är det ändå någon som äger den.

LRF Skogsägarna är, lite kort, en branschorganisation för de fyra skogsägarföreningarna i Sverige och en del av Lantbrukarnas Riksförbund. Organisationen samlar sammantaget 250 000 medlemmar, varav några är med i båda organisationerna – en stor del av dem som äger mark och skog i Sverige.

Den bild jag nu visar illustrerar klimatet och klimateffekterna, något som det tidigare har talats om här. Den tycker jag att vi ska ha med oss under diskussionen här i dag. Detta är vår tids stora utmaning. Sverige är ett föregångsland och har alla möjligheter att visa omvärlden hur vi kan bli fossilfria och samtidigt behålla och utveckla vår välfärd.

I detta sammanhang är vår svenska skog en fantastisk resurs. Vårt hållbara skogsbruk, tillgången på förnybar råvara och vår världsledande skogsindustri är våra stora fördelar när det gäller att nå en fossilfri bioekonomi. Som har beskrivits här tidigare tar träden upp koldioxid när de växer, och genom att använda dem för att ersätta i huvudsak fossila råvaror får vi också ned utsläppen av koldioxid.

För att klara av detta och få tillgång till denna råvara kommer vi att behöva bruka skogen aktivt. Vi behöver säkerställa tillgången på svensk skogsråvara. När vi tittar på de olika färdplanerna från de största branscherna i Sverige inom Fossilfritt Sverige och på behovet av ökat trähusbyggande och en träbyggnadsstrategi framstår det som uppenbart att ett fossilfritt Sverige behöver en ökad skogsproduktion. Det kommer att vara en utmaning att tillgodose dessa tillkommande behov, men vår bedömning är ändå att detta är möjligt om vi har en hög ambition och brukar den skog vi har tillgänglig.

Detta är också något som måste göras med ett långsiktigt perspektiv. Omloppstiden är nämligen mellan 60 och 120 år, och skogspolitiken lämpar sig sällsynt illa för tillfälliga nycker och förändringar.

Jag vill också tala lite grann om skogspolitiken, kopplat till dem som äger vår skog och till hur vi ska få ut de värden vi vill ha ut av skogen. Vi har i dag en skogspolitik som bygger på frihet under ansvar. Det är en politik som vi tycker är bra och till fullo står bakom, och som är beslutad här i riksdagen. Vi tror på den grundläggande ansatsen med frihet under ansvar och på att jobba med i stället för emot människor.

Den nuvarande politiken lades fast 1993, och för drygt tio år sedan utvärderades och utreddes den i en mycket omfattande utredning. Riksdagen bekräftade politiken 2008 genom ett nytt skogspolitiskt beslut som förstärkte politikens inriktning.

Men var står vi i dag, och varför kommer vi inte riktigt framåt på det sätt som i alla fall vi skulle önska? Vi har i ett antal decennier gemensamt och framgångsrikt fokuserat på både naturvårdsarbete och ökad råvarutillgång. Problemet i diskussionen är dock ofta att vi fastnar i en enda aspekt av hållbarhetens tre dimensioner när det gäller hänsyn. Vi kommer inte riktigt vidare i den diskussionen.

Det har tidigare redogjorts för detta här, men vi har en utveckling mot ett ökat antal biotoper som är viktiga för den biologiska mångfalden. Detta ska vi vara stolta över i ett hållbart svenskt skogsbruk. Det är en resa vi har gjort

under de senaste 30 åren: att utveckla hänsynen till miljön. Det har gett och kommer att ge – vi har bara hållit på i 30 år, en tredjedel av skogens omloppstid – allt rikare skogar och positiva trender.

Vi känner inte till att någon skogslevande art har dött ut på grund av det moderna skogsbruket sedan 1950-talet. Tvärtom har faktiskt, enligt Artdatabanken, arter som för 20 år sedan betraktades som utdöda nu återkommit i Sverige. Det finns ett viktigt hot mot den biologiska mångfalden i ett internationellt perspektiv; detta är inget att underskatta. Men det ska inte heller sammanblandas med situationen i Sverige.

För att lite komma in på hur vi möts i diskussionen och var vi ibland fastnar var ju miljömålet Levande skogar en del av rubriken och frågeställningen för dagen. Jag tror att det är ett bra exempel. Inte minst ni som verkar inom politiken ställs ofta inför frågan om ni anser att vi uppfyller det miljömålet och, om inte, hur vi ska göra för att förändra skogsproduktionen.

Ni behöver inte svara nu, men jag vet inte hur många som egentligen känner till preciseringarna och indikatorerna för detta mål. Flera av dem har långt ifrån med skogsbruk att göra. En indikator som nyligen beslutats av Skogsstyrelsen är vilken nivå ni i riksdagen beslutar om i budgeten när det gäller naturvårdande skötsel. Om ni här i riksdagen beslutar om att sänka den nivån blir indikatorn negativ, vilket pekar på att vi inte uppnår miljömålet Levande skogar. Det kommer då att framställas som att vi behöver förändra skogsbruket. Men den kopplingen är inte uppenbar, i alla fall inte enligt min uppfattning.

En annan indikator är hur många nyckelbiotoper som försvinner. Det är en indikator som bara kan bli negativ. Trots att arealen nyckelbiotoper har ökat med hundratusentals hektar kommer det alltid att framställas som att vi inte uppnår miljömålet Levande skogar. Det här visar att det är svårt att mötas i diskussionen när vi använder oss av detta.

Det står också på den bild jag nu visar att en del av preciseringarna är så svepande att de aldrig skulle kunna uppnås ens om vi upphörde med mänsklig aktivitet här i Sverige.

En annan fråga som också är kopplad till detta är de rödlistade arterna, som vi ofta hör talas om. I den senaste rapporten från Artdatabanken står det att antalet rödlistade arter har ökat. Det som mer sällan nämns är den mening som kommer efter, som säger att den främsta orsaken till detta är att ett större antal arter har bedömts.

Detta indikeras av den graf jag nu visar, som illustrerar förekomsten av arter och antalet arter på x-axeln. Det är klart att de allra flesta arter är ganska ovanliga; så har det alltid varit och kommer alltid att vara. De rödlistade arter som tillkommer är de som återfinns allra längst till vänster i grafen, för de har varit så pass ovanliga att de tidigare har varit svåra att kartera. Jag tycker att detta är en aspekt som är värd att ha med sig i diskussionen.

Jag kommer därmed in på frågan hur vi får med oss skogsägarna på det vi vill göra med skogen. Vi har en skogspolitik som bygger på frihet under ansvar. Den utgår från en tilltro till att människor vill göra rätt. Jag tror att en del av er känner igen detta från den resa som Skatteverket gjort till att bli den

myndighet som har högst förtroende. I det beslutet låg riksdagen faktiskt före. Tyvärr är dock vår uppfattning att myndigheter som har ansvar för att implementera skogspolitiken har påbörjat en resa åt motsatt håll jämfört med Skatteverket.

Ett exempel är ett vitesföreläggande som en skogsägare får, där det preciseras vilka träd som ska sparas och inte sparas. Man kan fundera över vad det är som säger att skogsägaren inte hade gjort detta utan att ha fått ett vite, eller vad det är som säger att det bör gälla just dessa träd och inte träden intill, som kanske hade varit lika värdefulla att spara. Listan kan tyvärr göras ganska lång. Man går mot allt fler detaljerade föreskrifter och mot att driva fler domstolsprocesser mot skogsägare.

Det finns 330 000 enskilda skogsägare i Sverige, och det finns precis lika många idéer om hur skogen ska brukas. Det är detta vi behöver ta till vara. Man skulle också kunna ställa frågan: På vilket sätt tillvaratar vi dessa skogsägars drivkrafter på bästa sätt? Genom att slå dem i huvudet med ytterligare regleringar eller genom råd och kunskapsuppbyggnad? Där har riksdagen egentligen redan svarat.

De inledande frågorna gällde om det är möjligt att nå miljömålen och samtidigt säkra tillgången på skogsråvara. Som jag beskrev är det teoretiskt omöjligt att nå miljömålet Levande skogar. Men vi kan öka tillgången på skogsråvara i ett skogsbruk som tillhör världens mest hållbara. Detta ska vi ta vara på.

När det gäller den andra frågan har vi möjlighet att nyttja skogen för att olika intressen ska kunna tillgodoseas. Vi tror att vi behöver en bioekonomistategi som visar vägen framåt. Vi behöver ta tag i äganderätsfrågorna, som är väsentliga för att man ska vara med på denna resa, och vi behöver styra upp myndigheterna så att de tar vara på skogsägarnas positiva drivkrafter. Detta är framtiden och lösningen på många av våra utmaningar. Vi behöver ta till vara dem!

Ordföranden: Då är passet med de längre presentationerna över. Vi i utskottet vill dock få så många inspel som möjligt, så vi har därför bett några i publiken att ge några korta kommentarer som vi kan ta med oss.

Claes Svedlindh, Naturvårdsverket: Tack för alla de intressanta inledande anförandena! Det finns mycket man vill och kanske bör kommentera, men som representant för den nationellt samordnande miljömyndighet som Naturvårdsverket är vill jag lyfta några saker.

Vi har ganska nyligen lämnat den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålen till regeringen, och där trycker vi väldigt tydligt på att vi behöver jobba med att både bevara den biologiska mångfalden och stoppa klimatförändringarna, genom både snabba och kraftfulla insatser. Vi föreslår också en genomgripande analys och utveckling av styrmedel som verkligen ger incitament att gynna ekosystemtjänster och förutsättningar att agera utifrån ett landskapsperspektiv.

När det gäller att bevara skogen och dess biologiska mångfald är det viktigt att tänka på att vi verkligen hanterar skogens alla ekosystemtjänster som en del i ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Vi behöver tänka på detta med fungerande landskap. Som någon, jag tror det var Per, sa: Vi behöver tänka i termer av grön infrastruktur för den biologiska mångfalden. Detta är ett sätt att tänka på hela landskapet som fungerande för den biologiska mångfalden. I dessa landskap brukar vi med större hänsyn till mångfalden och till djur och växter och har en lite större andel skyddad natur än i de omgivande landskapen. Det handlar säkert också om att restaurera värden i dessa så kallade värdetrakter eller värdefulla skogslandskap.

Om vi verkligen prioriterar vissa skogslandskap för biologisk mångfald borde vi också kunna bruka de skogar som ligger utanför dessa landskap något mer intensivt. Detta är i varje fall något som vi tycker att man borde kunna utforska i större utsträckning.

Ofta blir det i diskussionen en väldigt skarp skillnad – det är antingen en etta eller en nolla. Antingen ska man lämna skogen för fri utveckling, eller också ska vi ha trakthyggesbruk. Vi ställer dessa mot varandra. Man kan fundera på om detta verkligen självklart är vägvalet.

En viktig utmaning är de värdefulla kontinuitetsskogarna, som inte omfattats av kalavverkning hittills. Det finns stora sådana skogsarealer framför allt i norra och nordvästra Sverige. De kommer inte att kunna omfattas av formellt skydd i någon större utsträckning. Vi tycker från Naturvårdsverkets sida att staten som stor skogsägare – Sveaskog äger till exempel 4 miljoner hektar mark – skulle kunna gå före och i större utsträckning prova ut och testa nya metoder. Man kan jobba med hyggesfritt skogsbruk och mosaikartad skötsel, gärna i ett slags lärande utvecklingsarbete, där vi kan klarlägga vad andra skötselmetoder kan ha för betydelse för såväl biologisk mångfald som kolinbindning, förorening och skogens sociala och kulturhistoriska värden.

Här har man inom forskningsprojektet Future Forest – detta kanske Annika kan kommentera – visat att hyggesfritt brukande på 10–20 procent av arealen inte har någon betydande påverkan på den nationella virkesförsörjningen. Detta vore intressant att få veta mer om.

Sedan är det viktigt att tänka på att dagens skogslandskap är under stark påverkan av klimatförändringarna. Vi ser att de går väldigt snabbt; det var tydligt förra året. Vi behöver verkligen utveckla arbetet med klimatanpassning. Det handlar om vattenhushållningen i hela skogslandskapet och om att motverka riskerna för storskaliga bränder och utbrott av skadegörare samt om att tänka resiliens.

Avslutningsvis vill jag säga att det behövs ett annat samtalsläge och mer fokus på lösningar framåt, vilket denna utfrågning är ett exempel på. Vi välkomnar från Naturvårdsverkets sida ett betydligt större fokus på hur vi kan utveckla sektorsansvaret generellt. Det är så den svenska modellen fungerar: Vi har ett ansvar för miljöarbetet inom respektive näringssektor. Vi borde ha mer konkret samverkan mellan skogsnäring, myndigheter och civilsamhälle kring hur vi på allvar utvecklar ett långsiktigt hållbart skogsbruk, där vi både

tar vara på skogens klimatnytta och bevarar skogens samtliga ekosystemtjänster.

Linda Sahlén Östman, Riksrevisionen: Jag var projektledare för granskningen Skyddet av värdefull skog, som publicerades för ett år sedan. Det är därför jag är inbjuden hit för att kommentera föregående talare. Mina kommentarer och de frågor jag skulle vilja ställa utgår naturligen från den avgränsning av granskningen som Riksrevisionen gjorde. Den gällde skyddet av skog och uppfyllandet av framför allt miljömålet Levande skogar. Vi tittade inte på klimatmålet, till exempel.

Granskningen visade i korthet att det finns utrymme för ökad effektivitet i statens samlade insatser för skyddad skog och förvaltning av skyddade områden. Riksrevisionen utgick bara från målet Levande skogar, men det finns olika sätt att nå det målet. Detta glömmar man bort – det är mycket ettor och nollor i debatten. Det finns olika sätt att nå miljömålet, och de kan ha olika betydelse för möjligheten att nå produktionsmålet, som är likställt med miljömålet – det får man inte glömma bort.

Ett bakomliggande motiv till granskningen var att titta på den stora budgetpost som detta naturligtvis är. Det handlar om skattepengar – används de på ett effektivt sätt? Ett annat motiv till att Riksrevisionen gick in och tittade på detta var att det finns många oklarheter kring statistiken och hur långt från målet man är på detta område. Det tycker jag att vi också i allra högsta grad har sett här i dag. Det finns ingen samsyn kring vad målet innebär.

Där har myndigheterna också delvis haft brister, som vi såg i granskningen. Det har inte tagits fram någon sammanhållen statistik. Detta gör att olika intressen kan lyfta fram olika procentuella andelar, och det går inte att jämföra siffrorna. Framför allt är de inte kopplade till de etappmål som regering och riksdag har beslutat om. Vilka arealer ska tillgodoräknas när det gäller måluppfyllelse? Det blir alltså helt omöjligt för riksdagen att fatta ett välgrundat beslut så länge man inte talar om samma saker. Detta är en viktig aspekt.

Det är också otroligt viktigt att det finns kunskap om vad målet innebär för att myndigheterna ska kunna göra sitt jobb när det gäller prioritering av områden. På samma sätt som myndigheterna behöver prioritera upp områden där behovet av ytterligare skydd är som störst måste de också kunna prioritera ned andra områden.

Granskningen visade att många myndigheter i dag i hög grad jobbar helt händelsestyrt. Man åker ut och inventerar områden bara när det kommer in en avverkningsanmälan. Hittar man då naturvärden vid den inventeringen kan man stoppa avverkningen och inleda skyddsärenden. Detta ökar konflikterna med markägare, som då redan har tagit beslutet att avverka och naturligtvis ser inkomsten framför sig. Här måste man jobba mycket mer proaktivt, och då behövs denna kunskap.

Jag skulle också vilja ställa två frågor, som vi kanske kan ta med oss. Jag har en fråga till Per Angelstam. Du talade om det nya forskningsprojektet om

sociala värden. Tidigare behovsanalyser som har gjorts i Sverige har mest fokuserat på biologiska värden. Jag undrar om det finns ny forskning som säger något om hur de sociala värdena påverkar inriktningen när det gäller prioritering av områden. Ska samma områden prioriteras oavsett om man tittar på biologiska eller sociala värden, eller blir det en viss skillnad? Jag undrar också om det kan bli en skillnad när det gäller vilken typ av skyddsform man ska ha.

Jag har också en fråga till Magnus Kindbom, som lyfte att det är viktigt med skogsägarnas positiva drivkrafter. Jag undrar om LRF har några konkreta förslag till hur dessa drivkrafter kan tas till vara när det gäller skydd av skog, som jag talar mest om.

Lena Dahl, Svenska FSC: Jag vill börja med att tacka så jättemycket för att FSC har blivit inbjudna att tala på denna utfrågning. Jag tror att det är första gången vi har fått vara med i ett sådant här sammanhang – jätteroligt!

Anledningen till detta tror jag är att hållbarhetscertifieringen av skogsbruket, som FSC är ett exempel på, inte är en del av vare sig myndighetsutövningen eller det politiska samtalet. Då glömmar man lätt bort den. Men samtidigt påverkar FSC-systemet en stor del av både det svenska skogsbruket och faktiskt miljömålet Levande skogar.

Ett exempel på det senare är att alla FSC-certifierade skogsägare avsätter 5 procent av sin skogsmark för naturvårdsändamål. Om man räknar ihop alla de arealerna är det en stor andel av de frivilliga avsättningar som finns i Sverige.

De flesta av er känner antagligen till FSC, men jag vill ändå passa på att poängtera några saker med FSC, eller Forest Stewardship Council, som akronymen står för. Systemet firar 25-årsjubileum i år. Det bygger på FN:s begrepp hållbar utveckling. Systemet är rätt så unikt eftersom det faktiskt ger lika stor makt åt sociala, miljömässiga och ekonomiska intressen. FSC:s regelverk för ansvarsfullt skogsbruk beslutas av medlemmarna, framför allt företag och organisationer inom det sociala området och miljöområdet. I världen finns 1 100 medlemmar och i Sverige 54.

I Sverige är alla de stora skogsbolagen FSC-certifierade i dag, men närmare 29 000 privata skogsägare är också med i FSC-systemet. Tillsammans äger de 60 procent av den produktiva skogsmarken. Detta betyder att reglerna faktiskt har en påverkan över hela Sverige.

Precis som de två som kommenterat tidigare tycker jag att det under denna förmiddag är ganska tydligt att olika organisationer och olika forskare har väldigt olika utgångspunkter när man diskuterar skogen som resurs och livsmiljö. Detta är inte så konstigt; det är väldigt komplexa frågor med många vinklar.

I medierna är skogsdebatten just nu ganska het. Den är ofta osaklig eller onyanserad. Den som skriver har rätt, och alla andra har fel. Men precis som de tidigare talarna har sagt är naturen inte svartvit. Det finns inga enkla sanningar när det gäller hållbar utveckling, och det gör att det inte finns några enkla svar på de frågor som ställs i rubriken för denna utfrågning. Det behövs

dialog och intresse för andra organisationers och personers synsätt snarare än mer debatt.

Där ser jag att FSC har en otroligt viktig uppgift. Vi ska vara en plattform där organisationer och företag med vitt skilda synpunkter på hur skogen ska skötas träffas och faktiskt kommer överens om vad ett ansvarsfullt skogsbruk betyder i praktiken. Då måste man komma fram till någon sorts kompromiss som alla kan leva med.

Eftersom FSC är en sådan plattform för dialog måste jag säga att FSC oftast tvingas hantera frågor och målkonflikter där politiker och myndigheter har duckat. Anledningen till detta är att man måste skriva ett regelverk för vad ett ansvarsfullt skogsbruk betyder i praktiken, och då kan man inte gömma sig bakom att man tycker olika saker. Man måste hitta en gemensam lösning.

Vi upplever ofta att certifieringen blir ett slagträ i debatten. Ett tydligt exempel på detta är nyckelbiotopsfrågan, som redan har varit uppe lite grann. Certifieringen beskylls för att skapa köpstopp och lägga en död hand över den svenska skogen och så vidare. Men egentligen är det Skogsstyrelsen och politikernas ryckiga hantering av nyckelbiotoperna som skapar spänningarna.

Att det inom både FSC och vårt systersystem PFC, som LRF Skogsägarna är medlemmar i, finns ett krav på skydd av nyckelbiotoper är inte så konstigt. Det är nämligen något som både globala kunder och svenska konsumenter förväntar sig. Frågan är alltså egentligen inte om dessa områden ska skyddas utan mer hur. Jag vet att FSC:s medlemmar anser att det är väldigt viktigt att lösa ersättningsfrågan. Där måste det finnas någon sorts hjälp från staten.

Det jag önskar mig från er – och det var kul att höra att det var detta som Kristina inledde dagen med – är att ni lyssnar på alla dessa olika perspektiv, funderar på hur man ska kunna uppnå alla olika nyttor i skogen och fattar långsiktiga beslut. Det är detta som kommer att ge ett bra resultat i slutändan.

Jonas Löfstedt, Skogsstyrelsen: Tack för att jag fick komma! Jag tänkte framför allt lägga tid på att ställa frågor till presentatörerna, för det är så intressanta som har varit uppe. Men jag har lite kort reflektion kopplat till de frågorna.

Per visade en intressant bild där det framgår att en allt större del av skogen är mellan 0 och 60 år. Han visade en bild från Värmland. Men jag skulle gärna vilja veta hur han ser på den skogen. Den är ju inte homogen. Magnus var inne på detta att man började ta vardagshänsyn vid skogliga åtgärder för 30 år sedan. Vad vet vi om de naturvärdena? Vilken roll kommer de värdena att spela när vi ska bedöma hur mycket skog som behöver skyddas formellt, frivilligt och så vidare? Jag tycker att det är en intressant fråga apropå nätverkstänk och så vidare.

En annan reflektion jag gjorde kopplat till Annikas presentation handlar om att hon är inne på de planetära gränserna och en förhandlingslösning när det gäller vad som är hållbart. Hur viktigt är det att vi kommer överens om vad som är rätt sätt? Jag tänker att vi kanske kan komma framåt genom att vi i stället identifierar att vissa åtgärder och riktningar är hållbara. Då tar vi ett steg på vägen och lär oss, och sedan måste vi kanske konstatera att vi måste ta

ytterligare steg. Kan man tänka så, tycker du, eller ser du att det är viktigt att vi faktiskt kommer överens och kommer vidare från de låsningar som vi har i dag?

Johanna talade om vikten av att hantera de två stora utmaningar vi har, nämligen klimatet och den biologiska mångfalden, samtidigt. Det är också en utgångspunkt som är väldigt tydlig i det nationella skogsprogrammet. Vi måste hålla alla bollarna i luften samtidigt. Men om man utgår från helheten är jag nyfiken: Vad ser du som de viktigaste åtgärderna, insatserna och förändringarna vi måste få till här och nu?

Avslutningsvis tänkte jag ställa en fråga till Magnus. Det handlar om hur vi skapar drivkrafter hos skogsägarna att göra goda saker för att främja en god produktion, miljöhänsyn och så vidare. Jag uppfattar rätt tydligt att du tycker att vi som myndighet måste ha tilltro till skogsägarnas goda vilja och styra mer med ramar och mindre med detaljer. Du visade ett exempel på ett beslut från oss där vi gick in och detaljstyrde.

Jag vill gärna ge utskottet en liten bild här: Förra året gjordes nästan 66 000 anmälningar för avverkning här i Sverige. Kopplat till de anmälningarna beslutade vi om ett sådant här föreläggande eller förbud i 6 promille av fallen – vi talar alltså om promille, inte procent. Det är viktigt att kommentera omfattningen av detaljstyrningen här.

Men, avslutningsvis, Magnus: Vad säger du är nyckeln? Vad handlar tilltron om och hur ska den skapas på bästa sätt? Hur kan vi på myndigheten bidra till att få skogsägarna att förverkliga miljömål och så vidare? Vad är viktigast?

[Paus]

Frågor från utskottets ledamöter

Ordföranden: Då har vi fått fram panelisterna till podiet, så att vi kan ha en frågestund för utskottets ledamöter. Jag förstår att det är många som vill kommentera och göra inspel, men som tidigare sas har vi inte riktigt tid för det nu. Men ni får gärna skicka in synpunkter och kommentarer till oss i efterhand, så kommer de utskottet till del. Vi ska börja med att ledamöterna får ställa frågor. Vi tar två frågor i taget.

Isak From (S): Jag är riksdagsledamot från Norsjö i Västerbotten och har suttit i miljö- och jordbruksutskottet sedan 2014 och jobbat med skogsfrågorna. Vi har sett hur intensiteten i dessa frågor har ökat. Vi är fullt medvetna om att målkonflikten är stor.

Vi har i Sveriges riksdag genom åren stiftat lagar som har kommit till med goda avsikter och målsättningar. Vi ser nu att vi sparar mer skog än tidigare. Vi avverkar mer skog. Då borde ju allt vara frid och fröjd. Men vi kan också konstatera att konflikten har ökat. Markägarna får inte alltid rätt ersättning. Nu

har vi ett nytt regeringsunderlag som särskilt har tagit på sig att lösa ersättningsfrågan, och vi i Socialdemokraterna jobbar naturligtvis för att säkerställa detta.

Det vi också ser är skogens roll i klimatomställningen, där växande skog kan göra stor skillnad. Vi kan lyfta in det som Naturvårdsverket talade om: Om man ska plocka ut vissa områden för att öka produktionen inom, hur ska man då välja ut dem, så att man får det långsiktigt, och vilka aspekter bör man i så fall väga in?

Jag tänker också på sådant som dubbla markrättigheter. I norra Sverige har man rennäring på 52 procent av landets yta. Den berörs av detta. Kanske Skogsindustrierna, Naturskyddsföreningen, SLU och de som känner sig manade kan svara på frågan: Hur ska man få ut de områden som man i så fall ska öka produktionen inom? Vi tycker att detta är jätteviktigt.

John Widegren (M): Tack för en fantastiskt bra dag än så länge. Jag kommer från Östergötland och är ganska ny i utskottet men har ett brinnande engagemang i de här frågorna.

Till syvende och sist handlar hela skogsproduktionen om äganderätten och de enskilda skogsägarna. Det finns 330 000 skogsägare, som vi har sagt, och för att de ska kunna bidra och leverera råvara till skogen och allt som skogen ska göra – skogsnäringen och branschen har varit fantastiskt duktiga och innovativa – måste äganderätten vara långsiktig, och detsamma gäller lönsamheten för skogsägarna. Har man bristande lönsamhet kommer man som enskild skogsägare inte att kunna leverera vare sig biologisk mångfald eller klimattnytta. Det blir ett skogsbruk som blir hafsigt och inte långsiktigt.

Jag riktar min fråga framför allt till Annika Nordin: Vilka incitament behöver vi ge från politiken? Vilka konkreta verktyg skulle vi kunna ge för att öka produktionen, så att skogen fortsätter att vara en stark innovativ kraft, framför allt i klimatomställningen, samtidigt som man kan leverera en hög lönsamhet till enskilda skogsägare?

Annika Nordin, SLU: Frågan gällde hur man väljer områden för att öka produktionen. SLU gjorde en stor utredning om ökad skogsproduktion 2009. Där var vi bra på att konstatera vilka typer av marker det kan handla om. Jag tror att vi har ganska bra koll på beståndsnivå om vad man ska välja för typ av mark om man vill ägna sig åt produktionshöjande åtgärder.

Svårigheten är att lägga ut dessa arealer i landskapet. Där finns det inga tydliga råd från forskningen, utan det handlar om en förhandling mellan olika intressen och mellan markägare.

Vilka incitament behöver vi då ge för att bibehålla det skogsbruk vi har? Det handlar naturligtvis om lönsamhet för skogsägare, men det handlar också om en tydlig incitamentsstruktur från politiken och tydliga riktlinjer för vad politiken väntar sig av skogen och skogsägarna. Jag tror att många upplever det som lite otydligt i dag.

Sedan tror jag också att skogsägarna håller på att förändras. De intresserar sig för fler värden än tidigare. Nu är jag inte expert på skogsägare, så kanske Magnus skulle svara på detta.

Det här kommer att förändras långsamt över tid. Det gäller att hänga med där och se vad skogsägarna vill och hur man kan bibehålla incitamenten.

Torgny Persson, Skogsindustrierna: Jag har en skogsindustriell inriktning mer än en skoglig. Jag tänkte egentligen lämna över frågan till Mårten: Är det något vi från Skogsindustrierna vill kommentera när det gäller att avsätta skog, och även äganderätsfrågorna?

Mårten Larsson, Skogsindustrierna: Det är en komplex fråga. Per Angelstam visade i sin presentation att våra medlemsföretag – SCA, Stora Enso, Billerud Korsnäs, Holmen och statliga Sveaskog – har stora sammanhängande arealer och kan, inom ramen för sina egna naturvårdsprogram och den FSC-certifiering de har, göra landskapsplaner, och det har de gjort. Man utgår från brister i landskapet. Det är 20–25 år gamla planer.

Det är mycket enklare för den typen av ägare som är våra medlemmar att göra den typen av insatser. Det är mycket svårare att göra det i ett landskap som är uppdelat på många privata markägare. Men där fanns det också ett par exempel på att vattendrag är något man kan arbeta med. Blå planer är något som har utvecklats inom skogsägarrörelsen.

Sedan finns det naturligtvis ett dilemma. Om man från samhällets sida lägger ett landskapsperspektiv på skydd och bevarande kan den enskilde markägaren hamna mycket i kläm. Jag har inget bra förslag på hur man löser det. Lita till mångfalden.

Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen: Kunskap är helt avgörande. Det handlar om kunskap om var dessa värden finns i landskapet. Det behöver vi verkligen hjälpas åt med både från statligt håll och från skogsbruket på alla sätt. Men det handlar också om kunskap, inte bara om vad som ska skyddas utan också kunskap om hur vi brukar skogen på ett sätt som också gynnar den biologiska mångfalden på ett bättre sätt än det skogsbruk som dominerar i dag.

Kanske min bisittare Malin Sahlin vill komplettera detta på något sätt.

Malin Sahlin, Naturskyddsföreningen: När det gäller äganderätten krävs, som många har varit inne på, tydliga spelregler. I dag är det egentligen oerhört otydligt vad som gäller enligt lagstiftningen och vad politiken faktiskt förväntar sig. Det är tydligt uttalat att politiken förväntar sig att man tar mer hänsyn än vad lagstiftningen kräver, men lagens krav är extremt otydliga.

Som Annika var inne på i början är det många olika lagstiftningar som dockar in i skogsbruket, och detta gör saken ännu mer komplicerad. Det behövs en sammanhållen politik och en sammanhållen lagstiftning. Det har hänt

alldeles för mycket sedan den nuvarande politiken och lagstiftningen utformades, och det blir många sidobollar in som ska pareras. För ägandet är det många otydligheter i dag.

Magnus Kindbom, LRF Skogsägarna: Det byggde på lite vad man ville kommentera här, men jag börjar bakifrån, att det är oklart med äganderätten. Jag har inte riktigt samma bild. Det finns tydligt uttalat att äganderätten såklart gäller, och i skogspolitiken är det frihet under ansvar, med förväntningen att man ska leverera mer än vad lagen kräver.

Som vi såg i flera av kurvorna tidigare ökar arealerna med värdefulla biotoper för biologisk mångfald. För frivilliga avsättningar är ambitionen 5 procent, men de ligger på 8 procent. Man överlevererar. Jag vet att det finns organisationer som hellre vill se en detaljstyrning för att kunna mäta detta exakt, men själva poängen med lagstiftningen är ju tilltron till att man genom friheten levererar ännu mer.

De utvärderingar vi kan se hittills visar att man levererar det. Frågan är varför vi ska gå ifrån denna politik, som faktiskt har gett både produktion och miljövärden. Det är ett slags bakvänd argumentation, att äganderätten är tydlig men att politiken är otydlig. Riksdagen har varit tydlig med att det är så här den tror att vi får bäst utveckling mest effektivt, vilket också levereras, visar det sig.

Jag skulle kunna svara på frågan om vad som ska skyddas och hur vi ska jobba med detta och koppla det till den fråga som Linda Sahlén Östman från Riksrevisionen hade, nämligen hur vi kan ta till vara de positiva drivkrafterna. I dag är det drygt 30 procent av den svenska skogen som inte brukas, och man kan fundera på hur mycket det är. Om man drar ett streck mellan Göteborg, Jönköping och Valdemarsvik och säger att allt söder om det är skog: Så mycket skog är det som inte brukas i Sverige. Hela Skåne skulle vara skog. Det är en ganska stor areal.

Men givet detta, när vi nu ska gå vidare, tycker vi att det finns goda exempel på hur man arbetar i våra grannländer, som vi skulle kunna ta till oss. I både Norge och Finland jobbar man i mycket högre grad med frivillighet. En skogsägare kan inte tvingas att avsätta skog, eller för uttrycka det så här: Skog kan inte tas från markägare. Detta har fallit väldigt väl ut. Det har aldrig förut avsatts så mycket skog i Norge som nu. När anslagen till naturskydd drogs ned i Finland på grund av budgetproblem stod skogsägare fortfarande i kö för att de ville avsätta skog och för att de hade dessa intressen. Skogsägare skiljer sig mycket åt.

Jag tror att detta är ett sätt att ta bort den rädsla som vissa upplever i dag – att det är en ekonomisk risk att få höga naturvärden i sin skog. Om det blir frivilligt kommer man ifrån den rädslan, och man kan utveckla naturvärden. Och den som vill avsätta skog kan göra detta frivilligt – det finns verkligen skogsägare som är beredda att göra det. Vi kommer att få en helt annan debatt och diskussion runt dessa frågor och uppnå målen för avsättning mycket bättre, när det finns ett behov.

Mats Nordberg (SD): Tack för en intressant dragning! Jag är riksdagsman för Sverigedemokraterna och för Dalarna. Jag är skogspolitisk talesperson för Sverigedemokraterna. Jag är också jägmästare och har arbetat mycket med frågor runt nyckelbiotoper och naturskydd i Sverige och inte minst i Ryssland.

Min fråga handlar om det som Annika Nordin sa i början, att vi inte når alla mål i samma skog. Jag tolkar det som att det inte räcker med vardagshänsyn. Detta har resulterat i att vi under ganska lång tid och i ett högt tempo har skyddat mycket skog. Problemet är att det är svårt att få kunskap om vad vi faktiskt har skyddat.

Det finns ingen sökbar databas. Jag har jobbat lite med rödlistan, och det roliga med den är att den är sökbar. Jag kan se hur många arter eller snarare hur få arter som har dött ut, och jag kan se hur många hotade det finns i olika klasser. Men jag har ingen databas där jag kan söka och se hur många nyckelbiotoper vi har i olika typer av skogar, vilka arter som man i första hand åberopade när man skyddade olika områden. Detta gör att vi inte vet var vi står, och det är svårt att komma vidare.

En fråga till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket är: Hur kan vi få en sammansatt tillgång till data så att vi vet var vi står? Det är därför som vi och andra partier har velat ha ett moratorium för skydd av skog. Vi vill veta var vi är.

För att komma tillbaka till detta med att inte nå målen i samma skog är det kanske ett misstag som vi har gjort när vi har betraktat ägoslagen som samma skog. Som Mårten Larsson var inne på kanske vi ska ha en politik för stora skogsägare, en för statens skogar och en för de enskilda, där mosaiken av ägande i sig är ett plusvärde som gör att vi får olikheter i naturen.

Min andra fråga är: Borde vi ha mer olika skogspolitik för olika ägoslag?

Ulrika Heie (C): Tack för spännande, korta föredragningar! Även om man har fått en del svar är det kanske ännu fler frågor och rapporter som man skulle önska att man har sommaren till att läsa.

Jag ska ställa ett par frågor. Det som Annika Nordin inledde med och som flera av de tidigare frågeställarna har varit inne på är att problemet hamnar i skogsägarnas knä när målkonflikterna blir stora. Hon sa att man skulle behöva tydligare definitioner av målen. Då skulle jag vilja fråga: På vilket sätt rimmar detta med den tillitsbaserade skogspolitiken, och på vilket sätt skulle konkretiseringen i så fall behöva göras?

Jag vill också passa på att ställa en fråga till Johanna Sandahl, som nämnde att hushålla, effektivisera och säkra råvaror till rätt saker. Skogen kommer att bidra på många olika sätt till en hållbar utveckling. Vad ser du som de viktigaste delarna rent produktionsmässigt, när det gäller att använda rätt saker?

Den tredje frågan skulle jag vilja rikta till Magnus Kindbom på LRF Skogsägarna och falla in i det som Linda Sahlén Östman från Riksrevisionen frågade

om, nämligen konkretiseringen. Ni företräder ändå hundratusentals skogsägare. På vilket sätt skulle man på ett annat sätt kunna konkretisera för att ändå behålla den tillitsbaserade styrningen på ett bra sätt?

Elin Segerlind (V): Jag tänkte följa upp och fortsätta att fråga Johanna från Naturskyddsföreningen. Jag tänker på det som du inledde med, IPBES-rapporten. Den var ganska tydlig med den biologiska mångfaldens påverkan på klimatet och också den biologiska mångfaldens vikt när det gäller huruvida vi ska klara av att lösa klimathotet eller inte. Det gäller även vice versa, att det finns en synergi mellan dessa två saker och att vi inte kan se dem som två separata problem som ska lösas, utan de påverkar varandra. Utifrån det resonemang som fördes: Vilka åtgärder kan ni se ligger framför oss nu kopplade till skogen?

Du pratade också om systemförändringar och att det inte går att skruva med små medel, utan det är systemförändringar på ett ganska stort plan. Utifrån dagens diskussion och det du pratade om – minskad konsumtion och huruvida skogen räcker till allt vi vill att den ska räcka till eller inte – kan jag ibland uppleva att vi hamnar i en diskussion där skogen, till viss del med rätta, ses som räddningen. Men samtidigt ska den ju räcka till alla åtgärder. Vilka parallella samhällsförändringar behöver vi se för att klara av omställningen?

Claes Svedlindh, Naturvårdsverket: Jag kan kommentera tillgången till statistik. Det är riktigt som Mats säger att det inte finns någon samlad statistik eller information om alla naturvärden eller all värdefull skog. Däremot finns det, när det gäller formellt skyddad natur, en väldigt bra webbsida: skyddad-natur.naturvardsverket.se. Den uppdateras varje dag, vid varje beslut som länsstyrelser eller skogsstyrelser fattar om formellt skydd.

Det finns inget motsvarande heltäckande för den frivilligt skyddade skogen. Det finns för stora delar av skogen – de stora skogsbolagen och så – men inte totalt för den frivilligt skyddade.

Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och SCB har tillsammans ett uppdrag att redovisa statistik för skog som är undantagen från produktion. Det är de 30 procent som man brukar prata om och som består av väldigt olika delar. Det är dels den formellt skyddade skogen, dels den frivilligt skyddade. Sedan uppskattas den hänsyn som tas generellt, och så är det den del som är impediment.

Den 28 juni kommer myndigheternas redovisning till regeringen angående statistik för detta. Det kommer att komma ett statistiskt meddelande varje år framöver med statistik över de olika delarna.

Ordföranden: Du fick några frågor kopplade till konkreta åtgärder för att stärka det tillitsbaserade, Magnus Kindbom. Du kanske också har någon tanke om Mats Nordbergs fråga om vi ska ha olika skogspolitik för stora och små skogsägare?

Magnus Kindbom, LRF Skogsägarna: Det ska jag försöka svara på. Först har jag en kort reflektion över att det är osäkert vad vi ska skydda och inte. Återigen: Jag är lite förvånad över denna diskussion, för riksdag och regering definierade detta i samband med propositionen om biologisk mångfald 2014. I både riksdagsbeslut och regeringsbeslut finns en tydlig uppräkningslista av vad målen innebär och omfattar. Därför blir jag lite förvånad när detta kommer upp.

Jag vet att det finns intresseorganisationer som tycker att besluten var fel, och man försöker sprida en bild av att det är osäkert och oklart. Men enligt min uppfattning är det ganska tydligt och klart vad riksdag, regering och politik har gjort för avvägningar, för det är en avvägning som behöver göras.

Om vi kommer till tilltron eller hur vi skulle kunna öka delaktigheten bland skogsägarna är den grundfråga man får ställa sig om det skapas någon tilltro eller tillit här eller om det är rädsla eller osäkerhet. Detta behöver genomsyra hela systemet, allt från den grundläggande lagstiftningen till myndighetsutövningen. Det är där jag tror att det i olika delar går fel. Jag hade med detta på en bild tidigare.

Vi anser att man behöver se över några av de grundläggande äganderättsförutsättningarna i grundlag och miljöbalk. Det handlar om några mindre justeringar för att klargöra att pågående markanvändning inte kan inskränkas utan att ersättning ges. Där finns några små hål i dag som används längre ned i systemet i myndighetsutövningen för att inte behöva ersätta markägare när möjligheten att bruka skogen inskränks av olika anledningar.

Som jag gav exempel på tidigare behöver vi vara tydliga gentemot de myndigheter som har att tillämpa detta när det gäller vilka förväntningar som finns och att det är denna skogspolitik som gäller nu, med frivillighet och frihet under ansvar.

Vi kan ta ett steg ytterligare. Jag har redan varit inne på det. Vi kan se på modeller med frivillighet som finns i våra grannländer och som fungerar väl. Det måste vara tydligt att man inte kan ta mark från någon utan att ersätta den. Det skapar en osäkerhet.

Jag är väldigt ledsen över det som faktiskt har uppstått, nämligen att det i dag är en ekonomisk risk att ha höga naturvärden i sin skog. Skogsägare riskerar att bli av med sin skog eller möjligheten att bruka den. Så kan det inte vara, om vi vill uppnå de olika målen. Det måste rättas till. Det handlar mycket om artskyddsförordningen, men det handlar också om nyckelbiotoper och sättet de tillämpas och de konsekvenser detta får för den enskilde.

Jag tror som sagt att vi behöver se över andra grundläggande frågor runt äganderätten i lagstiftningen, i både grundlag och miljöbalk. Det är inga stora justeringar, men det handlar om huruvida pågående markanvändning ska ersättas om den inskränks. Vi behöver få en tydligare instruktion till myndigheterna att de ska jobba med den skogspolitik som faktiskt ligger fast, med frihet under ansvar och kunskaper och rådgivning i stället för viten och förelägganden, samt att ersättning ska ges.

Ordföranden: Du fick några frågor, Johanna Sandahl, bland annat om vilka konkreta åtgärder som behövs för att kunna balansera klimat och biologisk mångfald.

Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen: Det var olika frågor, men jag tror att jag börjar i den änden att jag verkligen håller med om att det är oerhört sorgligt att det finns en oro för att få höga naturvärden på sin mark. Det leder fram till det tydliga behovet av ersättningspengar.

Det som är viktigt tycker jag är att de mål som vi har satt upp på Europa-nivå, global nivå och svensk nivå inte är för skojs skull, utan det finns en vetenskaplig ansats bakom målen som handlar om att vi behöver skydda naturen och få en biologisk mångfald som fungerar så att de ekosystemtjänster som vi är beroende av också fungerar: rent vatten, ren luft, kolsänka – ni kan allt det där. Det är liksom inte för skojs skull.

Om man nu landar i att vi på olika sätt behöver skydda den biologiska mångfalden behöver vi förstås också ha ersättningssystem som fungerar, så att markägare inte behöver gå runt och känna sig oroliga för detta.

Det här knyter an till den fråga jag fick från Skogsstyrelsen tidigare, nämligen vad som är viktigast att göra nu. Jag tror att den evidensbaserade faktabasen är jätte viktig, för vi har helt olika utgångslägen. Olika siffror och tankar används, och jag tror att det nationella skogsprogrammet skulle kunna vara en plats där vi samlar fakta om tillstånd och trender i skogen, så att vi alla utgår från samma bas när vi diskuterar.

Vad behöver då ske? Om man tittar på kopplingen mellan biologisk mångfald och klimat är det vissa saker från skogen som produktionsmässigt uppenbarligen är väldigt bra att använda. När det gäller att ersätta material som stål och cement, som orsakar mycket koldioxidutsläpp, är det viktigt att det sker en substitution så att det verkligen blir en vinst i detta.

Det finns andra material, som vi såg exempel på tidigare här. Det gäller allt från förpackningar till kläder och drivmedel. Det finns många saker som skogen ska användas till, men det betyder samtidigt att vi kanske behöver minska någon annanstans. Det finns ju en gräns, som jag sa tidigare. Alldeles oavsett vilken gräns man sätter finns det en gräns för hur mycket skog vi kan använda. I dag avverkas i princip hela tillväxten.

Det är viktigt för politiken att utveckla styrmedel så att man styr åt rätt håll. Jag tror inte att det är läge att vi ska bestämma att si eller så många procent av den avverkade skogen ska användas till det eller det, utan här har vi en marknad som förstås påverkas av politiska beslut. Reduktionsplikten är ett sådant exempel, där man med politiska beslut bestämmer hur kurvan ska se ut framöver. Det kan finnas andra styrmedel av den typen, som styr marknaden åt rätt håll och ökar värdet på skogens produkter, vilket jag tror att vi i detta rum verkligen är överens om behöver ske.

När det kommer till åtgärder i skogen för klimat och biologisk mångfald tänker jag att ganska många åtgärder som behöver vidtas på grund av klimat-

förändringen går hand i hand med det som behövs för den biologiska mångfalden. Klimatförändringen innebär en massa nya risker, och här behöver vi jobba så att vi hindrar att riskerna får effekt. Exempel är fler träslag i samma skog, som är en riskspridning, bättre körning och undvikande av kalhyggen, i synnerhet i erosionsbenägna områden. Den typen av åtgärder går hand i hand, både klimatomfattigt och för den biologiska mångfalden.

Magnus Kindbom, LRF Skogsägarna: Jag har en komplettering till det konkreta förslaget för att kanske fånga upp något som du sa, Claes, om jag uppfattade dig rätt, när det gäller att också i det man avsätter kunna vara lite mer flexibel när det gäller hur man brukar eller inte. Uppfattade jag dig rätt tidigare? I vilket fall är detta något som skulle kunna vara ytterligare ett exempel.

I stället för de strikta formella avsättningarna skulle vi kunna gå över till en avtalslösning. Detta har vi redan i dag, men den fungerar inte optimalt. Vi kan ha ett avtal på 50 år där man får ersättning, och där kan också finnas en flexibilitet i att bruka. Vissa naturvärden kräver ju en brukad skog – att kunna nyttja skogen också för produktion.

Att prova att utveckla nya sådana instrument tror jag också kan vara ett sätt att komma framåt i att få med sig skogsägarna. I stället för bli av med skogen kan de sluta ett avtal under en begränsad tidsperiod, med möjlighet att sköta. Vem vet om 50 år ifall det är just det naturvärdet som vi har störst behov av att skydda? Det kan vara något annat, och detta skapar en flexibilitet för samhället och staten.

Annika Nordin, Sveriges lantbruksuniversitet: Jag tänkte först passa på att kommentera det som Mats Nordberg och Johanna Sandahl frågade efter, nämligen mer fakta om skogen – att man får tillgång till mer data om skogen, om biologisk mångfald, om skogstillståndet och så vidare. Det är en efterfrågan som delas även av vetenskapssamhället.

Jag är involverad i Vetenskapsrådet, där vi tittar på hur man nu, med de nya möjligheter som finns, kan organisera e-infrastruktur som skulle vara öppen och tillgänglig också för myndigheter, privatpersoner och så vidare. Men det går inte snabbt, utan det tar tid.

Den andra frågan, om det avvägningsproblem som hamnar i skogsägarnas knä och hur detta rimmar med den tillitsbaserade politiken, skickar jag över till min bisittare Camilla Sandström.

Camilla Sandström, Umeå universitet: Frågan om tillitsbaserad styrning har blivit väldigt aktuell, inte minst med tanke på Tillitsdelegationens arbete, som pekar på en rad brister inte bara i skogspolitiken utan i många andra verksamheter också.

Egentligen rimmar mål- och resultatstyrningen, som introducerades på 80- och 90-talet, väldigt väl med principen om frihet under ansvar. Men detta förutsätter i så fall att det finns klara och tydliga mål som går att nå, att de som

ska utföra arbetet är med och formulerar målen och att det finns ett belönings-system.

Ingen av punkterna uppfylls egentligen inom ramen för systemet. Detta gör att man får ett stort glapp mellan dem som utformar målen och dem som ska utföra arbetet. Man får en typ av fjärrstyrning som skapar misstillit och misstro mellan olika aktörer. Detta är väldigt olyckligt i systemet.

Det här berör det som Annika var inne på tidigare, nämligen miljökvalitetsmålen och hur dessa är formulerade. Vi har ett antal konkreta mål som går att mäta och som är väldigt tydliga, men de utopiska landskapsmålen kräver helt andra och tillitsbaserade processer för att man ska kunna styra. Nu blandar vi dem och sätter upp väldigt kvantitativa mål kring landskapsmålen som kräver förhandlingar och andra typer av styrprocesser. Det skulle vara idé att se över hur miljökvalitetssystemet är formulerat och separera de två olika typer av mål som finns. Här finns en rad studier som pekar på just de svagheter som är kopplade till de två typerna av mål.

När det gäller olika lagstiftning relaterat till olika markägare skulle det vara olyckligt att införa ett sådant system, men däremot skulle man kunna fundera över om det finns möjlighet att bruka marken på olika sätt, alltså att vissa områden är avsatta för skydd och andra för traditionellt skogsbruk eller för ett mer intensivt skogsbruk. Detta skulle vara att närma sig frågan från ett annat håll än att skapa olika regler för olika markägare.

Torgny Persson, Skogsindustrierna: Jag skulle vilja kommentera det som jag uppfattar att både Ulrika och Elin frågade om på lite olika sätt: Räcker skogen? Så tolkar jag det i alla fall. Nej, skogen räcker såklart inte till allt. Men jag tycker att frågan handlar om att skogen eller träden ska användas till det som de har bäst förutsättningar för.

Som jag pratade om förut ska de finaste och bästa delarna i en tjock trädstam användas till sågade trävaror, för det är de som innebär bäst betalningsförmåga och betalar mest. Sedan kan man inte använda topparna, för de är för smala, och man kan inte använda den flis som blir i sågverk. Då ska dessa delar användas till massa och papper, och de betalar lite mindre. Sedan får man biobränsle över, som betalar ytterligare lite mindre. Trädet ska användas till det som det passar bäst för och som ger mest klimatnytta. Vad som betalar bäst kanske kan avgöras med någon typ av kommersiella krafter.

Man kan vända på detta och titta på det på ett annat sätt. Trädet innehåller olika delar. Till exempel gör vi ju biobränsle och biodrivmedel av tallolja i dag. Det är jättebra, och det är klart att vi ska göra det. Men det är kanske 2 procent tallolja i trädet. Sedan är talloljan slut, och då kan man inte göra mer biobränsle av tallolja. Då måste man göra biobränsle från andra delar av trädet. Det kanske blir jättebra, dyrare, svårare och så vidare.

Man måste ha klart för sig vilka tekniska begränsningar man har för att kunna utveckla detta så effektivt som möjligt. Därför kan man inte säga att man ska göra kartong och inte drivmedel eller drivmedel och inte kartong, utan man ska göra det som trädets olika delar är bäst lämpade för.

Magnus Oscarsson (KD): Jag kommer från Ödeshög i Östergötland. Claes Svedlindh var inne på att man kanske inte vet hur mycket skog som är avsatt. Detta är ganska anmärkningsvärt. Det är många som på olika sätt i politiken ropar om att vi ska avsätta mer. Men faktum är ju att vi inte vet exakt hur mycket det är, så det blir jätteintressant att få till detta sedan när det är klart.

Jag vill landa i det här med nyckelbiotoper och inventering. Johanna Sandahl tog upp det förut under sin presentation, och jag tror att LRF Skogsägarna också var inne på det. Man möter många skogsägare som har en oro för detta.

Man inser att det är lätt att sitta här i Stockholm och på olika sätt ha åsikter om det här, men när det faktiskt drabbar människor, såsom skogsägare, är det väldigt bekymmersamt. Man kanske pratar om att göra en generationsväxling eller köpa en gård, och så visar det sig att man inte får avverka därför att det är en nyckelbiotop. Osäkerheten gör att många känner en ovisshet, och detta kommer onekligen på äganderätten. Alla är inne på att det inte är någon fara med den, men jag vill ändå lyfta upp det här.

Hur ser du på detta, Johanna Sandahl från Naturskyddsföreningen? Du tycker att det bara är köra på och att det inte är någon fara, men samtidigt måste du väl ändå ha mött människor som har en oro för detta?

Detta gäller även LRF Skogsägarna och era medlemmar, Magnus Kindbom. Kan du än en gång trycka på hur du menar att det ska vara framöver?

Tina Acketoft (L): Jag har varit riksdagsledamot i många år, men jag har först nu börjat med skogsfrågorna. Jag kan säga att det är ett område som verkligen gör mig ödmjuk. Jag tackar för den breda uppvisning som vi har haft här; den hjälper mig enormt i att bilda mig en uppfattning.

Jag kan också säga att det första anslaget från SLU, som just kom och som handlade om vad hållbart nyttjande av skogen egentligen innebär, är en fråga som vi hela tiden debatterar här. Den finns tydligen inte definierad. Även det faktum att olika aktörer använder olika fakta gör det mycket spännande att som riksdagsledamot försöka fatta välgrundade beslut. Det finns helt enkelt inte någon samsyn – statistiken saknas. Detta gör det otroligt komplicerat att förena dessa olika målbilder med att dessutom försöka få fram en politik som är hållbar ur olika aspekter.

Jag har också fått ganska många svar. Jag tackar verkligen för det senaste svaret, på frågan som Centerpartiet ställde om vad som hände med frihet under ansvar kontra detaljstyrningslusten som vi alla har eftersom vi vill få ut ett visst resultat. Jag har fått svar på en stor del av min fråga – eller rättare sagt kanske förvirringen är på en annan nivå nu, som man brukar säga, snarare än att jag har fått många svar!

Den enda konkreta fråga som jag fortfarande har gäller just det som Naturvårdsverket tog upp när vi talade om betydelsen av klimatanpassning och resiliens. Johanna tog också upp det lite grann i sitt senaste inlägg. Har vi samma motsatsförhållande här mellan de olika aktörer som finns i kammaren,

eller finns det en samsyn om vad som behöver göras och hur det ska göras för att vi ska uppnå en klimatanpassning och resiliens? Finns det lösningar? Ge oss i så fall verktyg för att försöka överbrygga dem!

Det var en luddigt formulerad fråga, men jag lovar att jag ska bli mer strukturerad nästa gång vi ses!

Rebecka Le Moine (MP): I Sverige talas det ofta om skogen som det gröna guldets, som om skogen var en oändlig resurs. Men den hastighet och omfattning som vi avverkar skogen i är 10–20 gånger högre än den hastighet i vilken skogen skyddas, enligt SCB. Enligt beräkningar från SLU avverkas hela den tillgängliga tillväxten i dag, något som inte har skett sedan 1971. Många skogsbolag står inför en virkessvacka. Det finns för lite avverkningsmogen skog kvar att hugga, vilket också visar sig i SKA 15-rapporten.

Jag undrar om det finns någon långsiktig planering för hur mycket skog som kan tecknas in för olika ändamål. Denna fråga riktar sig till branschen, så den går väl mest till Skogsindustrierna och kanske även till LRF.

Jag har även en andra fråga. Sedan 1950-talet har priset för virke mer än halverats, enligt Skogsstyrelsen. Det har gått från 700 kronor till 300 kronor per kubikmeter. Många privata skogsägare gör knappt längre någon ekonomisk vinst på att avverka med trakthyggesbruk. Mångbruk ger bättre förutsättningar för alternativa inkomstkällor samtidigt som det kan ge ekosystemtjänster utöver just virke och massaved. Mångbruk gynnar både den lokala ekonomin och den enskilda skogsägarens ekonomi. Jag undrar: Är det inte dags att satsa mer på mångbruk i stället för trakthyggesbruk? Denna fråga ställer jag till LRF.

Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen: Jag fick minst två frågor som jag skulle kommentera. En gällde de siffror som regnar runt och hur mycket som är avsatt. Det blir alltid jätteförvirrande, men jag tror egentligen att det inte är så krångligt. Jag tror att vi är helt överens om att 30 procent av skogsmarken inte brukas; så är det ju.

Dock är det så att det i dessa 30 procent finns en massa olika saker. Allt detta är inte produktiv skogsmark, utan en del är impediment. Det är en sak i detta. Av det som är produktiv skogsmark är en del, 4–5 procent, formellt skyddad i naturreservat, nationalparker eller liknande. Sedan har vi de frivilliga avsättningsarna. Det är jättebra, men man vet inte vad en del av dessa är, hur kvalitetssäkrade de är eller hur långsiktigt de är skyddade.

Det finns alltså olika kakor i dessa 30 procent. Det viktiga är, som FN och forskare inom biologisk mångfald säger, att det är sammanhållande områden och att det är representativt, alltså inom en viss naturtyp, så att det finns livsmiljöer för vissa arter. Det är dessa siffrorna handlar om. Sedan används de på olika sätt.

Vad gäller nyckelbiotoperna tror jag att frågan gällde huruvida jag har förståelse för dem som drabbas, eller för dem som har nyckelbiotoper på sina

marker. Självklart har jag det – absolut. Ersättningarna till ägare av nyckelbiotopsrik mark kom också tillbaka.

Ersättningen till markägarna behöver absolut hanteras. Men som jag nämnde tidigare är det skillnad mellan att få reda på var dessa finns och vad som händer sedan. Naturvårdsverket bedömer att 2 procent nyckelbiotoper är hittade och att det finns ytterligare 2 procent av den produktiva skogsmarken – jag tror att dessa siffror stämmer. Det är 2 procent av marken som är nyckelbiotopsrika marker. Det är ganska lite, men siffrorna används på ett sätt som ibland ger känslan av att nästan varenda markägare är i en sådan här situation. När kunskapen finns behöver man dock självklart hantera detta för dem som hamnar i den situationen.

Magnus Kindbom, LRF Skogsägarna: Jag ska svara på Rebecka Le Moines fråga om nyckelbiotoper, men jag börjar med Tina Acketofts funderingar om vad hållbart skogsbruk är, om att det är komplext och om vilka våra mål är.

Även vi har haft anledning att fundera över detta. Jag vet inte om jag har något enkelt och rätt svar. Jag tycker ändå att man kan fundera på om utvecklingen av det jag beskrev förut – äldre skog och lövrik skog – går åt rätt håll eller inte. Man kan fundera på om det är så att vi förlorar biologisk mångfald eller, vilket faktiskt är fallet, får fler arter i vår skog. Går det åt rätt håll eller åt fel håll? Kan det vara någon temperaturmätare på om vi har rätt politik eller inte?

Min bild är att utvecklingen på många av dessa viktiga områden går åt rätt håll, även om vi kanske kan vara olika nöjda med hur långt vi har nått. Men huruvida det går åt rätt håll kan ge en uppfattning om huruvida vi har rätt politik eller inte. Som sagt: Min, och vår, bedömning är att det mesta av detta går åt rätt håll och att den politik vi har, som bygger på frihet under ansvar, ger bra förutsättningar för det. Jag tycker att detta är värt att bygga vidare på.

Nyckelbiotoper får såklart stora konsekvenser. Ibland blir det en sammanblandning mellan den privata certifieringen och myndigheternas och Skogsstyrelsens uttalade mål om att nyckelbiotoperna inte ska avverkas. Det kan slå väldigt olika mellan enskilda skogsägare. Man behöver också självklart ställa sig frågan om vilket behov samhället har av denna kunskap. I den politik vi i dag har med frihet under ansvar har skogsägaren ett ansvar att ta hänsyn. Detta är någonting som görs och ska göras i planeringen vid varje avverkning.

Om vi ändå ska ha en inventering och om detta identifieras har vi sagt – och det går i linje med det jag sa tidigare – att man först ska fråga markägaren om detta är någonting som markägaren frivilligt vill avsätta. Om inte får staten – och detta ska fortfarande vara frivilligt – göra någon form av biotopskydd eller ett avtal under en viss period där markägaren ska få ersättning. Det handlar inte bara om nyckelbiotopsrika områden, utan alla medborgare och skogsägare ska hanteras lika, oavsett hur stor andel av deras skog eller mark som blir skyddad.

Det är en modell som passar in i den naturvårdspolitik vi har i dag. Den blir rättssäker och förutsägbar. Den har vi presenterat, men i det arbete och den

process som Skogsstyrelsen har arbetat med i tre år har man helt negligerat den. Vi beklagar detta och har svårt att förstå varför man inte ens har velat diskutera den.

Avslutningsvis vill jag nämna att Skogsstyrelsen bedömer att det förslag man lagt fram innebär ytterligare 500 000 hektar nyckelbiotoper i nordvästra Sverige. Skulle vi bara göra en grov kalkyl på marknadsvärdet av 100 000 hektar är det 50 miljarder som ska ersättas. Ersätter staten inte detta innebär det att skogsägarna och den lokala ekonomin får ta kostnaden i ett område i Sverige som redan är hårt ansatt. Det innebär också att det blir 25 procent mindre virke för trähusproduktion och de andra värden som vi har talat om här. Detta var en reflektion över det förslag som är på väg fram från Skogsstyrelsen.

Är det dags att satsa mer på mångbruk, frågade Rebecka. Det är faktiskt en fråga som jag inte direkt lägger mig i. Vår grundprincip är att skogsägaren har en stor frihet under ansvar. Om skogsägaren vill arbeta mer med det som kallas kontinuitetsskogsbruk är det frivilligt och ingenting som jag har någon större synpunkt på. Hittills har det väl i de flesta fall inte visat sig lönsamt. Det kan också vara en fråga om hur mycket man får fram, och då är det också kopplat till klimatfrågan. Men det är upp till den enskilde; jag har ingen starkare synpunkt på det.

Torgny Persson, Skogsindustrierna: Vi fick en fråga om det gröna guldets. Som vi försöker belysa finns det väldigt stora möjligheter att göra hållbarhetsnytta med det gröna guldets i framtiden.

Den andra frågan tänkte jag skicka vidare till Mårten Larsson.

Mårten Larsson, Skogsindustrierna: Jag har samma problem som förra gången: Jag får be dig att repetera frågan, för hörbarheten är väldigt varierad.

Torgny Persson, Skogsindustrierna: Frågan gällde att vi avverkar allt som finns och står inför en virkessvacka. Har vi någon långsiktig planering för framtiden när det gäller virkesförsörjning?

Mårten Larsson, Skogsindustrierna: Ja, verkligen! Sverige har ju haft riks-skogstaxering sedan 1920-talet. SLU har återkommande, på Skogsstyrelsens uppdrag, gjort beräkningar på hur virkesuttaget hållbart kan utvecklas. Man gör det noggrant för den närmaste tioårsperioden. Man gör också en begränsning för att framtida generationer ska ha minst lika god tillgång till virke som vi har i dag.

Den senaste beräkningen kom 2015. Den visar att det går att öka några miljoner kubikmeter under den närmaste tioårsperioden. Avverkningsmöjligheterna fortsätter att öka. Detta beror på att det finns en otrolig dynamik i skogen

– även om man kan ha en åldersklassfördelning, som visades på en bild tidigare, är det så att den hela tiden flyttar sig. Skogen blir äldre, och det fylls på med ny växtlig skog.

Att vi haft en skogspolitik och ett brukande som är byggt på vetenskap och beprövad erfarenhet, som steg för steg har byggt upp ett större virkesförråd, innebär också större möjligheter att avverka. Samtidigt är det naturligtvis så att med mer begränsningar i brukandet – jag tänker på de 27 olika mål som Annika Nordin visade, såväl miljömässiga och produktionsmässiga som sociala, ekonomiska och så vidare – behöver inte ökad fysisk tillgång till virke innebära att det också satsas på att bygga ut industri. I slutändan handlar det om vilken kostnad detta virke ger. Ju mer man av olika skäl avsätter, desto dyrare på marginalen blir det som ska tas fram. Då kan företagen i stället för att satsa på investeringar i Sverige till exempel köpa skogsmark i Baltikum eller importera från Norge.

Det finns en väldig dynamik. Men på frågan om huruvida skogen räcker är svaret ja. Det finns fysiskt virke. Vi kan öka under den kommande perioden, byggt på de analyser som SLU och Skogsstyrelsen gör. Om det sedan görs är en annan fråga. Det ligger en massa bedömningar i detta.

Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen: Bara för att undvika att göra oss mer förvirrade än nödvändigt vad gäller huruvida det går åt rätt eller fel håll tänkte jag läsa vad som står i den fördjupade utvärdering som Skogsstyrelsen är ansvarig för.

Flera trender pekar i positiv riktning när det gäller miljöarbetet i form av de åtgärder som i dag vidtas för att förbättra tillståndet, säger myndigheten. Men man säger också att minskande och fragmenterade livsmiljöer samt minskande och eller små populationer hos ett antal hotade arter är ett stort problem för att nå målet om att bevara biologisk mångfald. Till följd av trakthyggesbruket har svårspredda arter som är beroende av lång skoglig kontinuitet eller en komplex vegetationsstruktur missgynnats, och flera av dem är därför hotade i dagens skogslandskap. Detta står i utvärderingen.

Per Angelstam, Sveriges lantbruksuniversitet: Jag skulle kunna svara på Riksdagsrevisionens två frågor och på Skogsstyrelsens fråga. Linda frågade, om jag tolkade henne rätt, vad sociala värden är för någonting och om Homo sapiens och andra arter har ungefär samma habitatval. Det är inte så enkelt att reda ut vad sociala värden är. Den metod som vi använder är helt enkelt något som kallas fokusgrupper, det vill säga att lyssna på människor i en bygd. Vad är det som är bra här? Vad är det som är svårt här? Det kommer upp en massa olika saker. Ibland har de inte alls med skogen att göra, utan det kan handla om skola eller om vård och omsorg. Men när det handlar om landskapet är det många, speciellt på landsbygden, som väljer att bo där det är fint, och fint är att det finns ett levande kulturlandskap och att det finns äldre skogar, om än kanske inte urskogar.

Detta förändras över tid. Om man tittar på studier av vilken sorts skogar människor gillade för 20 år sedan ser man att det var mer av John Bauer-typ medan det i dag är mycket mer naturskogar. Kanske har de tittat på tv – vad vet jag – eller till och med varit ute i skogen.

Man uppskattar ett levande kulturlandskap. Det gäller även turister. I Tiveden, där jag jobbar, är de väldigt oroliga över att landskapet växer igen. Det är 90 000 människor om året som besöker Tivedens nationalpark, och de åker genom hyggen. De gillar inte det, och de vill inte åka dit.

Det finns en annan sak som jag tror är viktig. Jag har jobbat mycket i Öst- och Västeuropa, och det finns stora skillnader mellan länder när det gäller vad man behöver. Vi är väldigt postmoderna och har råd att tänka på det som är vackert och på det som handlar om ovanliga arter. Men i andra länder har man inte det utan är hårdare på att nyttja såväl virke som bär, svamp och medicinalväxter.

Jonas frågade om den yngre skogen och om hur den kommer att se ut i framtiden. Vilka värden kan den tänkas ha? Jag skulle vilja hänvisa till en artikel som kom ut 2016 av en kollega till mig som heter Bengt Gunnar Jonsson och en massa andra personer. De har tittat på hur mängden död ved har förändrats över tid.

Alla siffror påverkas ju av vilket utsnitt man väljer. Om man tittar på hyggen ser man naturligtvis att det har blivit mer död ved där över tid. Men om man tittar på de senaste 15 åren när det gäller hela landskapet ser man att mängden död ved i Sverige har ökat med 1,5 kubikmeter per hektar. Om vi tänker oss en tallinje som börjar från 0 och att någon stans runt 30 är det som arter behöver, så har vi alltså ökat det med en och en halv. Och vad beror det på? Jo, det beror på Gudrun – inte på skogspolitik.

Delar vi upp Sverige i olika delar så minskar mängden död ved i Norrland väldigt kraftigt, för där överför vi kontinuitetsskogar till brukade skogar, och i Sydsverige så har det ökat tack vare Gudrun.

Göran Berndes, Chalmers: Jag tänkte lite grann på detta med världen, att tjäna pengar på sin skog, klimatutmaningen och att det är så otroligt mycket som måste hända på så enormt kort tid, inte minst i relation till de tidsskalor som finns. Vi hör ju att tidsskalor för skogsbruk spänner över ganska lång tid. Det är samma sak med mycket av teknisk infrastruktur och kapital som är investerat; det finns en tröghet även i dessa system. Min bild är att biomassa kommer att vara oerhört värdefullt, eftersom det kommer att finnas så många olika användningsområden.

Det är två saker som har sagts i dag som jag vill ta fasta på. Bland annat Johanna talade om vikten av att vi gemensamt ägnar oss åt fakta och försöker komma överens om en gemensam verklighetsbeskrivning i stället för att utveckla var sin för att stödja våra egna agendor. Det tycker jag är helt centralt.

Detta är första gången som jag sitter på en sådan här session. Jag måste också säga att jag tycker att det har varit en väldigt trevlig upplevelse. Ni säger allihop att ni bråkar med varandra, men jag tycker att det är oerhört lite bråk i

jämförelse med vad jag många gånger är med om utomlands när man jobbar med dessa frågor. Det finns ändå någon form av förhoppning om att det ska gå att hitta en dialog. Det är förtröstansfullt, får jag säga, för jag tror att det behövs väldigt mycket med tanke på det framtida värde som kommer att finnas i skogen. Det var väl en bra reflektion – det är nästan så att man vill sluta nu!

Jessica Rosencrantz, utskottets andre vice ordförande: Jag vill säga tack för en mycket intressant och lärorik förmiddag. Jag är, som många av mina kollegor, ganska ny i just miljö- och jordbruksutskottet men har suttit nio år i riksdagen och har de senaste åren jobbat i trafikutskottet, mycket med klimat- och miljöfrågor. Man märker onekligen att frågorna hänger intimt samman. I diskussionerna i det utskottet var det ofta som vi återkom till behovet av skogen för den gröna omställning som vi alla står inför. Det är säkert fler av våra kollegor i detta hus som skulle tjäna på att lyssna på denna intressanta förmiddag.

I takt med en växande medvetenhet om klimatförändringarnas påverkan, och med de gemensamma mål för klimatet som denna riksdag har antagit, får ju allt fler upp ögonen för skogens helt centrala roll i den gröna omställningen och som en av nycklarna för att bryta vårt fossilberoende. Att skapa förutsättningar för ökad tillväxt och produktion i de svenska skogarna underlättar därmed omställningen till ett mer hållbart samhälle.

Många av oss vet ju att även om vi diskuterar vad vi kan göra bättre är svenskt skogsbruk på många sätt en framgångssaga internationellt. Vi har de senaste 100 åren kunnat fördubbla avverkningen samtidigt som vi har gjort nästan detsamma med virkesförrådet. Det är såklart någonting som vi i stort behöver bygga vidare på.

Ska vi klara av att ställa om vårt samhälle behöver vi skogsråvaran till allt möjligt, har vi kunnat konstatera i dag. Vi behöver den till exempel för att ersätta fossila bränslen eller för att ersätta mindre hållbara produkter i byggindustrin eller i andra branscher. Det är intressant med regeringens initiativ kring Fossilfritt Sverige, som jag tror att många av oss står bakom och som i sina färdplaner för att nå fossiloberoende, vilket nämndes tidigare, har kommit fram till att vi behöver använda skogen mer.

Men skogen är ju också, som många har kommit in på, en hemvist för en stor biologisk mångfald som vi måste värna. Det är ju intressant med FN:s panel för biologisk mångfald, IPBES, som har kommit upp här i flera olika sammanhang, som lyfter fram klimatförändringarna som en av huvudorsakerna till att den biologiska mångfalden i världen i delar är hotad. Även om detta är en global rapport finns det slutsatser att ta fasta på här hemma. En sådan slutsats är att inte ställa biologisk mångfald och klimat mot varandra, utan dessa båda frågeställningar kommer att behöva gå hand i hand. Detta gäller såväl i vårt arbete som hur vi generellt möter dessa utmaningar.

På slutet var det någon som sa att vi inte har ägnat oss så mycket åt konflikter i det här rummet. Det är ju väldigt bra, men samtidigt är vi medvetna att det finns olika avvägningar som kommer att behöva hanteras. Det är klart att klimat och biologisk mångfald i delar kommer att stöta på utmaningar vad

gäller hur vi ska balansera dem mot varandra. Jag tror att det är ett bra medskick att vi måste se det som att de behöver gå hand i hand.

Flera har lyft fram att skogen kanske mer än någon annan näring är beroende av långsiktighet, och det kan jag verkligen stämma in i. Den som väljer att plantera och vårda sin skog i dag måste kunna räkna med att kommande generationer också ska kunna skörda frukterna av detta arbete. Därför har denna riksdag uppmanat regeringen att ta fram en bioekonomistrategi för att skapa större miljö- och klimatnytta samt en strategi som ska underlätta samarbete mellan staten och näringslivet för att underlätta de omställningar som samhället står inför.

Jag ser för min del mycket fram emot att så småningom få ta del av denna bioekonomistrategi. Jag hoppas att den tar ett helhetsgrepp om dessa viktiga frågor och om hur vi får en långsiktighet på riktigt, så att vi säkerställer att skogen kan leva upp till allt det som vi vill att den ska göra.

Jag ser också fram emot att vi har en fortsatt bra dialog och att vi fortsätter att lyssna på varandra, som någon var inne på tidigare. Det var också syftet med denna förmiddag – att vi inte skulle vara polemiska utan faktiskt försöka att förstå varandra och nå något slags samsyn framåt.

Jag uppfattar också en hel del medskick till politiken om att exempelvis inte duka för de svåra frågeställningarna och om att både vi och myndigheterna ska våga ta sig an även dessa och inte lämna över detta till andra aktörer allena. En annan uppmaning är att hitta en rimlig modell för hur vi kombinerar frihet under ansvar med att våga konkretisera här och var, både när det gäller målen och när det gäller en del andra delar i regelverk, så att det faktiskt är rimligt och möjligt för de olika aktörerna att leva upp till de krav som vi ställer.

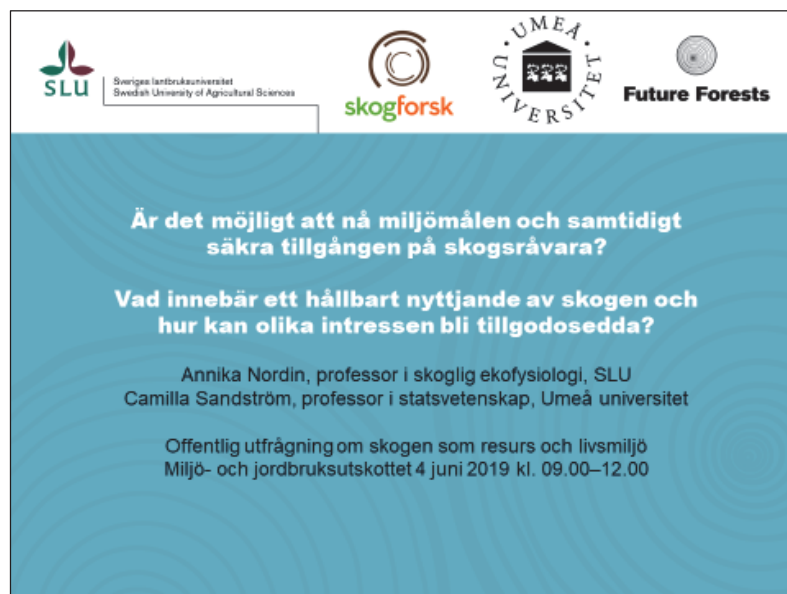
Vi får väl se denna förmiddag inte som slutpunkten utan som ett startskott eller ett fortsatt arbete, där vi håller uppe dialogen och försöker att hitta bästa möjliga samsyn för att komma framåt.

Tusen tack till alla som har deltagit i dag!

BILAGA

Bildpresentationer från utfrågningen

Bilder som Annika Nordin visade under sin presentation

The slide features a header with four logos: SLU (Sveriges lantbruksuniversitet / Swedish University of Agricultural Sciences), skogforsk, Umeå universitet, and Future Forests. The main text is on a blue background with white text. It asks if environmental goals and secure access to forest resources can be achieved simultaneously, and what sustainable use of forests means for different interests. It identifies Annika Nordin and Camilla Sandström as the presenters and mentions a public survey on forests as a resource and living environment held on June 4, 2019.

SLU Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

skogforsk

UMEÅ
UNIVERSITET

Future Forests

**Är det möjligt att nå miljömålen och samtidigt
säkra tillgången på skogsråvara?**

**Vad innebär ett hållbart nyttjande av skogen och
hur kan olika intressen bli tillgodosedda?**

Annika Nordin, professor i skoglig ekofysiologi, SLU
Camilla Sandström, professor i statsvetenskap, Umeå universitet

Offentlig utfrågning om skogen som resurs och livsmiljö
Miljö- och jordbruksutskottet 4 juni 2019 kl. 09.00–12.00

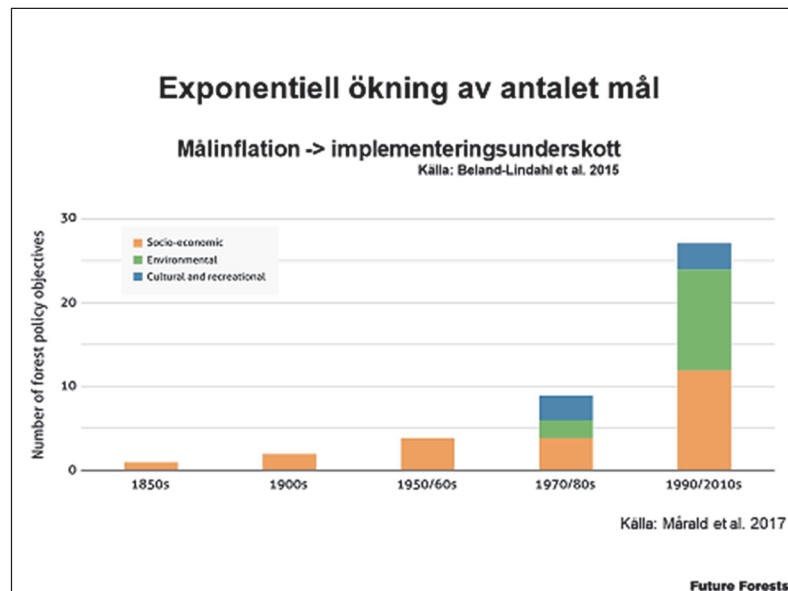

The slide has a white background with bold black text. Below the text is a photograph of a family (a man, a woman, and a child) walking a dog through a forest. In the background, a green excavator is visible among the trees. The Future Forests logo is in the bottom right corner.

**Den svenska skogsvårdslagen likställer
produktions- och miljömålen för skogen
och låter skogsägarna bruka skogen med
"frihet under ansvar"**

Future Forests

Är det möjligt att nå miljömålen och samtidigt säkra tillgången på skogsråvara?

- Ca 70 % av skogsmarksarealen används till virkesproduktion;
- Ca 30 % av skogsmarksarealen är undantagen från skogsbruk;
- Ca 90-100 % av tillväxten på virkesproduktionsmarken avverkas;
- Ökad tillgång på skogsråvara kräver tillväxthöjande åtgärder, positiv tillväxteffekt av klimatförändringen och/eller minskade avsättningar till naturvård;
- En konsekvens – miljömålet levande skogar och målet om ett fossilfritt Sverige 2030 har svårt att samsas om skogen

Fossilfritt Sverige

Future Forests

Vad innebär ett hållbart nyttjande av skogen och hur kan olika intressen bli tillgodosedda?

Konkrete mål

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Saker strålmiljö
7. Ingen övergödning
9. Grundvatten av god kvalitet
- (16. Ett rikt växt och djurliv)

Hållbarhet ett utfall som i bästa fall kan "mätas" med referens till "naturens eller planetens gränser".

Utopiska landskapsmål

8. Levande sjöar och vattendrag
10. Hav i balans, samt levande kust och skärgård
11. Mytande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjälmiljö
15. God bebyggd miljö

Hållbarhet ett utfall av en förhandling mellan olika aktörer och deras värderingar.

Källa: Emmelin & Cherp 2016

Sammanfattningsvis

- Olika aktörer definierar hållbart nyttjande av skogen på olika sätt
- Förhandlingar om hållbarhet blandas med försök att fastställa absoluta gränser
- Både miljö- och produktionsmål kan behöva tydligare definitioner för att möjliggöra bedömningar av måluppfyllelse

Future Forests

Bilder som Göran Berndes visade under sin presentation

Skogen som resurs och livsmiljö. Miljö- och jordbruksutskottet, 4 juni 2019

Skogen och klimatet

Forests and the climate
Manage for maximum wood production
or have the forest as a carbon sink?

1. Ger biogena och fossila CO₂-utsläpp samma klimatpåverkan? Kan man bortse från biogena kolbalanser i analyser av klimatpåverkan?
2. Hur ser biomergerens roll i energisystemet ut på kort och lång sikt?
3. Hur kan skogliga produkter användas för att minska utsläppen i andra sektorer, t.ex. byggsektorn?
4. Finns det en trade-off mellan produktion av skogliga produkter och CO₂-inbindning och lagring i skogen?
5. Är det någon skillnad på rotationskogbruk och kontinuerligt skogsbruk när det gäller biomasproduktion och kolbalanser?
6. Behöver vi beakta andra klimatpåverkande faktorer än växthusgaserna när skogliga strategier utvecklas som del i klimatarbete?

Göran Berndes, Chalmers
Tomas Lundmark, SLU

©2009 FreePress.com

Skogen och klimatet

Forests and the climate
Manage for maximum wood production
or have the forest as a carbon sink?

1. Ger biogena och fossila CO₂-utsläpp samma klimatpåverkan? Kan man bortse från biogena kolbalanser i analyser av klimatpåverkan?
2. Hur ser biomergerens roll i energisystemet ut på kort och lång sikt?

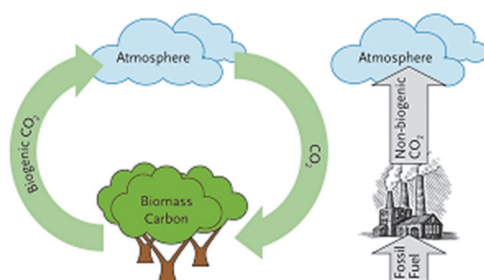
De övriga föredragen tar även upp andra viktiga perspektiv på skog och skogsbruk

5. Är det någon skillnad på rotationskogbruk och kontinuerligt skogsbruk när det gäller biomasproduktion och kolbalanser?
6. Behöver vi beakta andra klimatpåverkande faktorer än växthusgaserna när skogliga strategier utvecklas som del i klimatarbete?

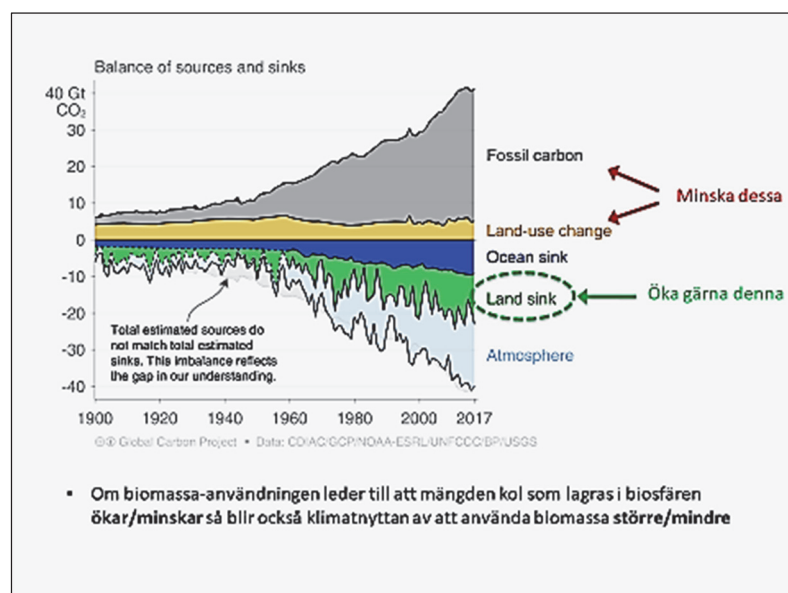
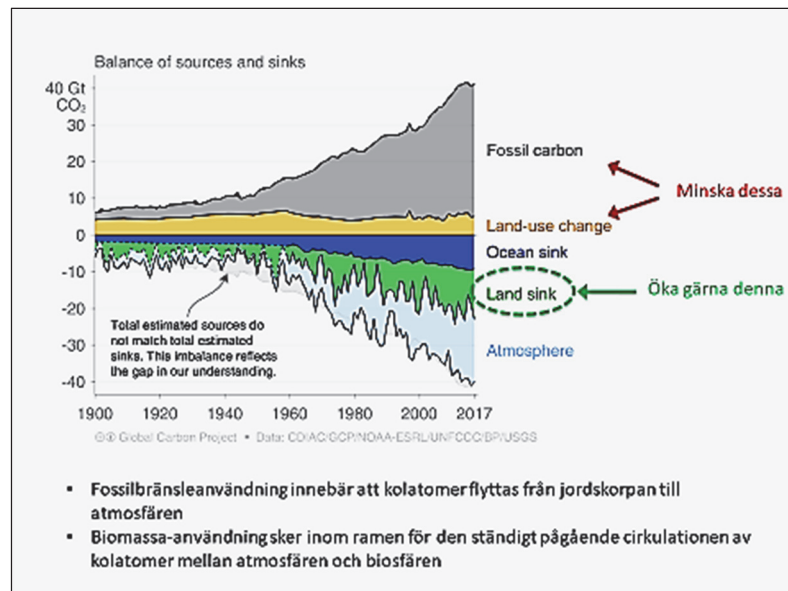
Göran Berndes, Chalmers
Tomas Lundmark, SLU

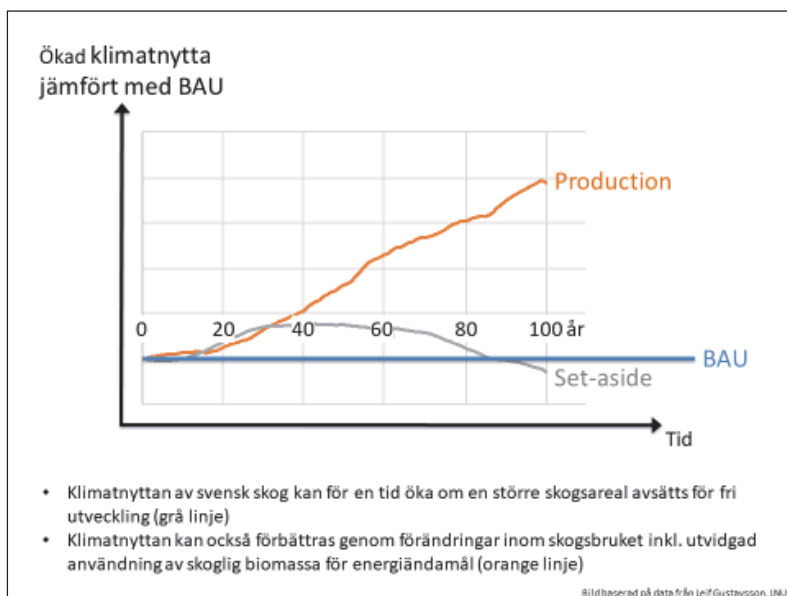
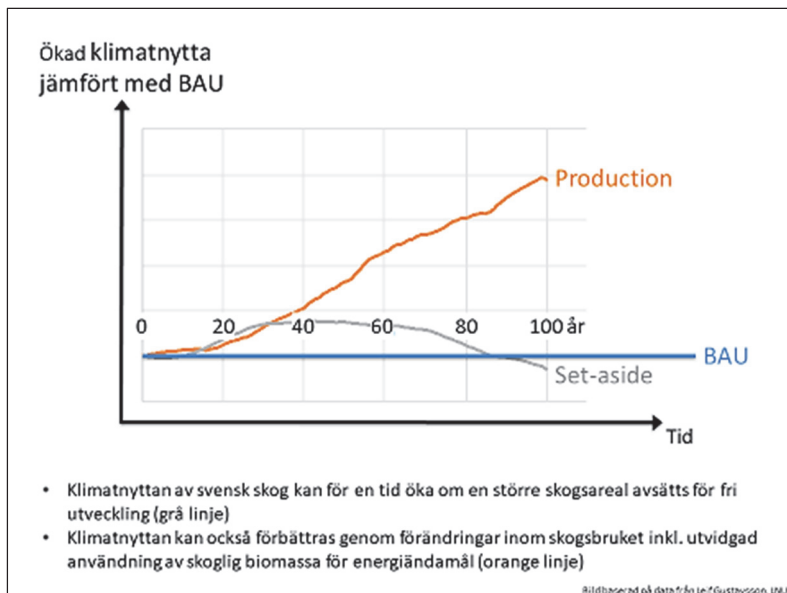
©2009 FreePress.com

- Ger biogena och fossila CO₂-utsläpp samma klimatpåverkan?
- Kan man bortse från biogena kolbalanser i analyser av klimatpåverkan?
- Finns det en trade-off mellan produktion av skogliga produkter och CO₂-inbindning och lagring i skogen?

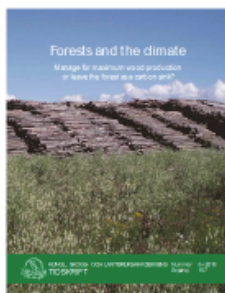

- Fossilbränsleanvändning innebär att kolatomer flyttas från jordskorpan till atmosfären
- Biomassa-användning sker inom ramen för den ständigt pågående cirkulationen av kolatomer mellan atmosfären och biosfären

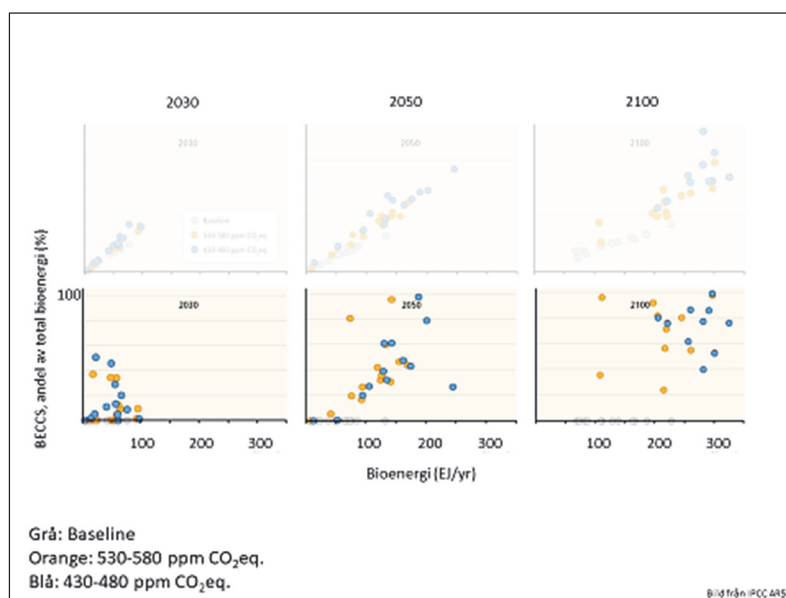
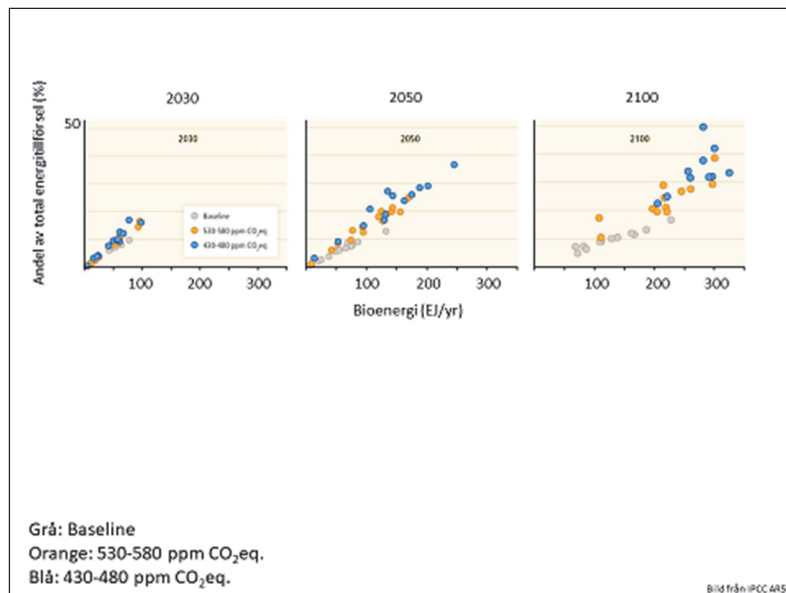

- Hur ser bioenergins roll i energisystemet ut på kort och lång sikt?
- Hur kan skogliga produkter användas för att minska utsläppen i andra sektorer, t ex byggsektorn?

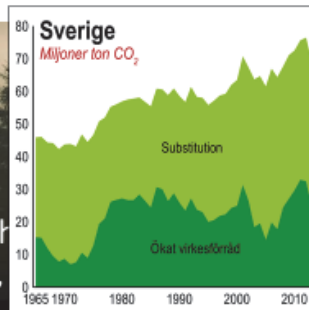
- Hur ser bioenergins roll i energisystemet ut på kort och lång sikt?
 - Hur kan skogliga produkter användas för att minska utsläppen i andra sektorer, t ex byggsektorn?
- Elektrifiering av transportsektorn tar tid och parallell satsning på biodrivmedel gör det möjligt att fasa ut fossila drivmedel snabbare
 - Biobaserad balanskraft = komplement till el från sol och vind
 - Vi behöver sannolikt flytta stora mängder koldioxid från atmosfären till geologiska lagringsplatser, genom bioenergi med CCS (BECCS) eller andra tekniska lösningar
 - Bioenergisystem som inte kan kombineras med CCS kommer sannolikt bli mindre attraktiva på längre sikt
 - Men vissa sådana bioenergisystem (t ex biobaserade flygbränslen) försvinner nog inte på denna tidpunkt 2050
 - I andra sektorer så ger användning av skogliga produkter ofta god klimatnytta
 - Långlivade skogliga produkter (t ex konstruktionsvirke) har dessutom fördelen att de lagrar kolatomer utanför atmosfären längre tid än t ex biobränslen

Vad biomassan används till kommer att variera över tid men efterfrågan på biomassa kommer troligtvis vara stor under lång tid framöver

Så det verkar vara klokt att satsa på skogsbruk som upprätthåller hög skogstillväxt, snarare än att prioritera lagring av kolatomer i skogen.

Göran Berndes, Chalmers
Tomas Lundmark, SLU

Skogen och klimatet

Göran Berndes, Chalmers
Tomas Lundmark, SLU

Bilder som Per Angelstam visade under sin presentation

Skogen som resurs och livsmiljö

Offentlig utfrågning 2019-06-04

Per Angelstam

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Inledning

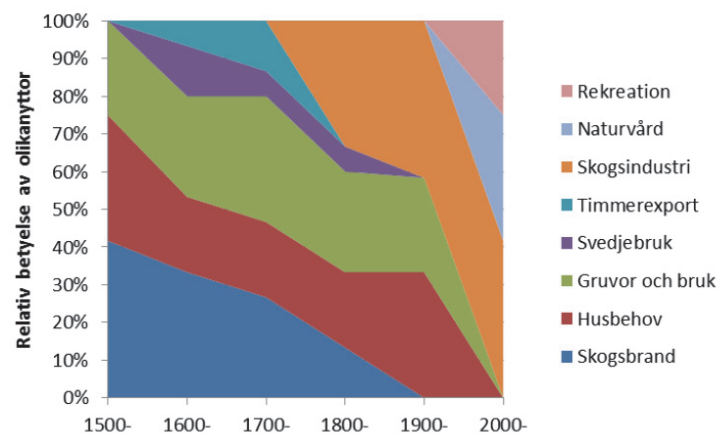
- Skogens som livsmiljö
 - för biologisk mångfald
 - arter
 - habitat
 - processer
 - för Homo sapiens "ruralis"
- Evidens-baserad kunskap...
- ...eller narrativ som "säljer"
- Legitimitet?

Två forskningsprojekt som bas

- "Sociala värden i skogslandskap" – (Homo sapiens habitatval)
 - FORMAS (2018-2021)
 - Per Angelstam (SLU)
 - Sverige, Spanien, Ukraina, Polen, Belarus
- "Coping with the loss of the last"
 - Naturvårdsverket (2019-2021)
 - Bengt-Gunnar Jonsson (MIUN)
 - Sverige

Dynamik i skogliga resurser 1500-2000 (Värmland)

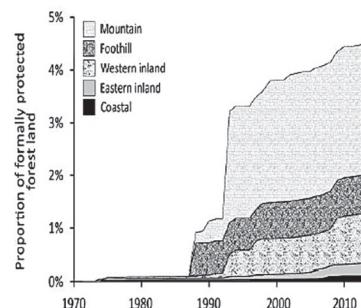
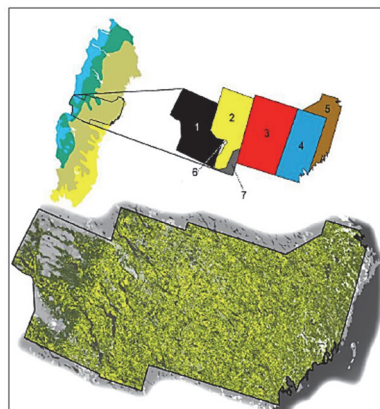

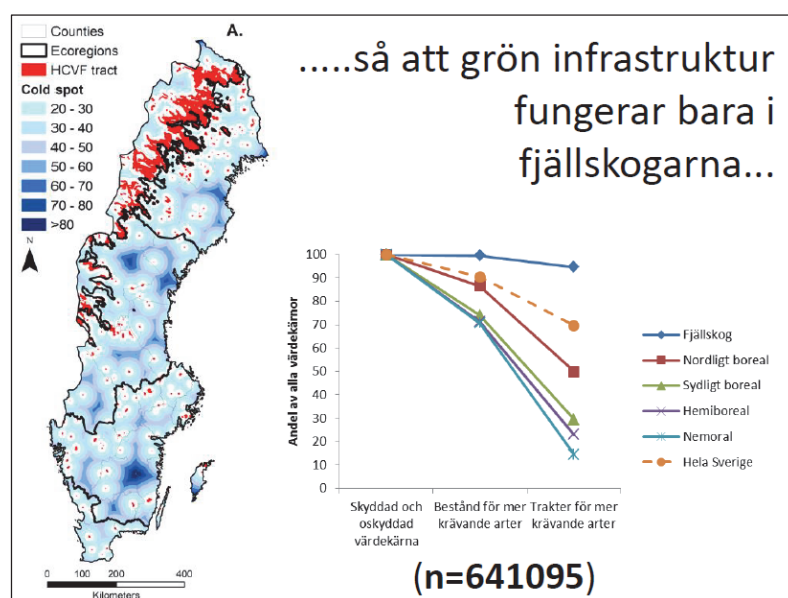
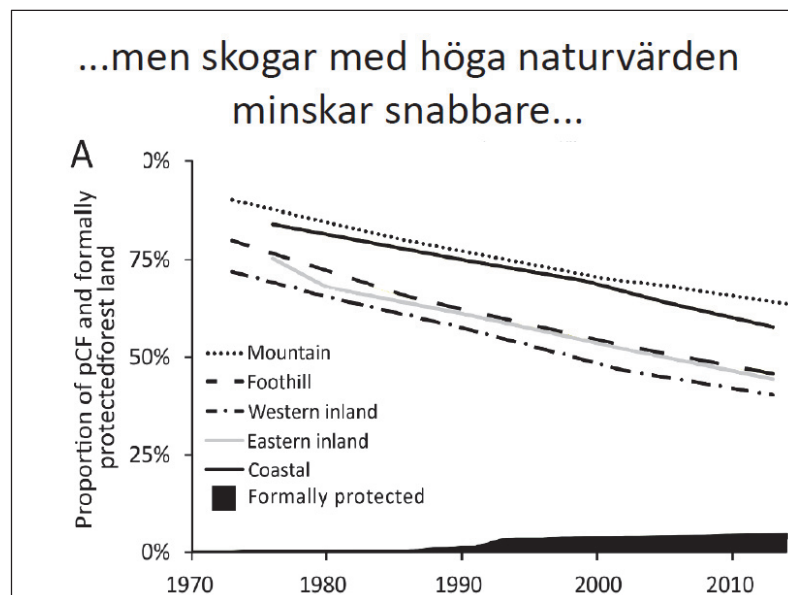
"Produktion och miljö"

Åt vilket håll rör sig båten?

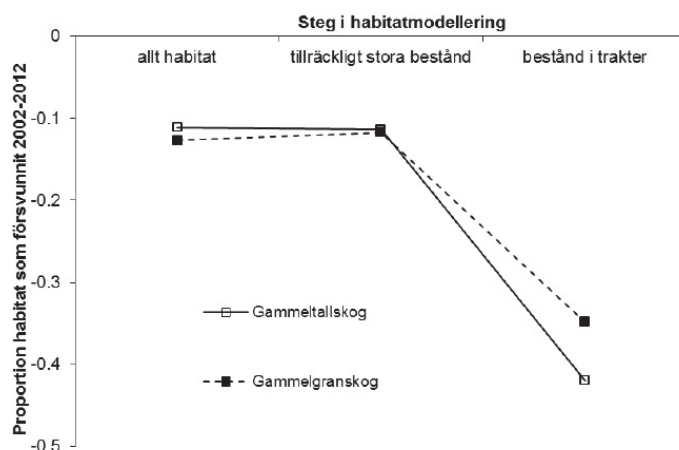

Vi skyddade mer skog.....(!) (Västerbottens län)

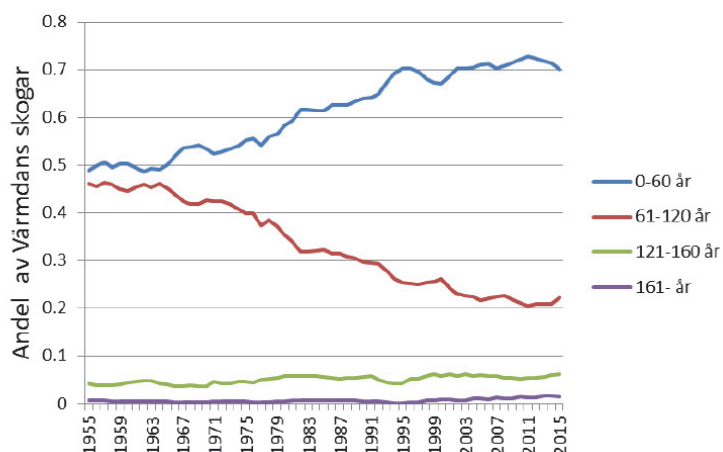

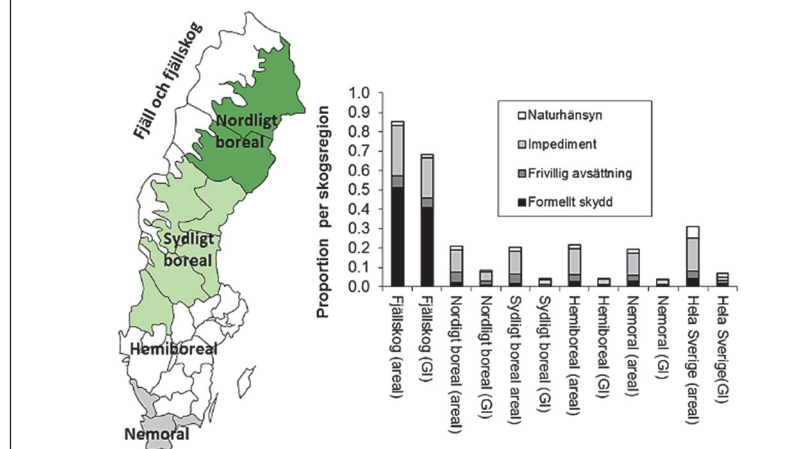
...och det blir inte bättre (Dalarna)

Skogslandskapetets omvandling (Värmland)

Aichi mål 11: evidens eller narrativ?

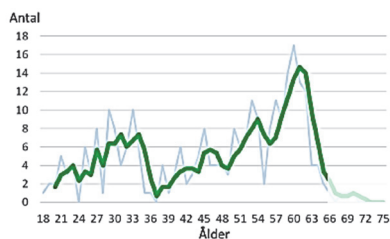
Skogsjobben...

- Laxå kommun
 - ca. 300 till ca. 20
- Säfsens socken
 - ca. 800 till ca. 30
- Men andra skogsjobb:
 - Laxå 70,000 gästnätter
 - Säfsen 230,000 gästnätter

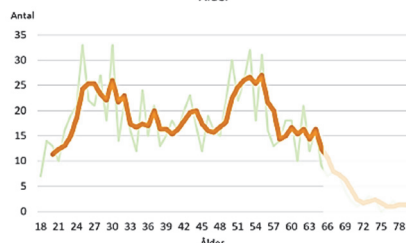

Arbetskraftförsörjning

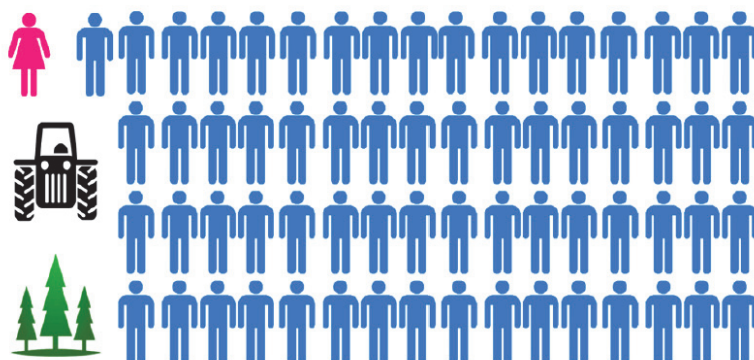
- Maskinförare storskogsbruket (n=269)

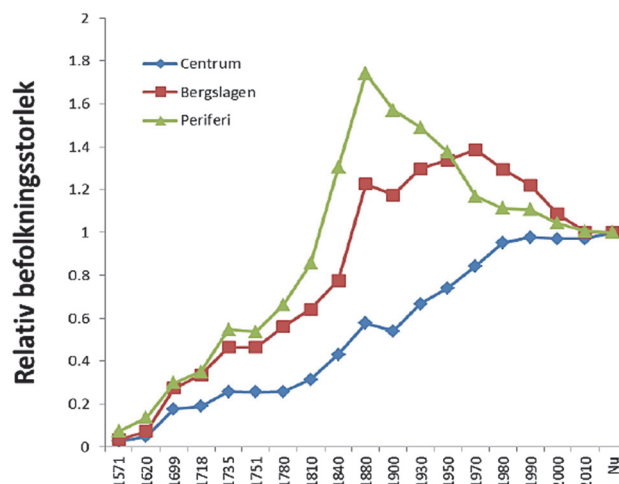
- Maskinförare entreprenadföretag (n=932)

2 % av skogsmaskinförare är kvinnor

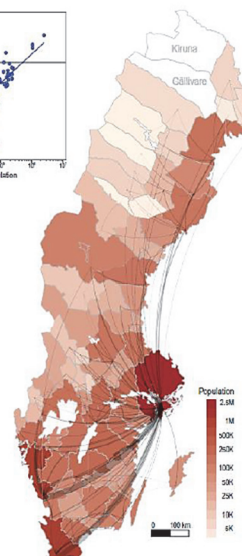
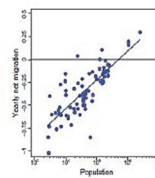

Se kommuner som individer (Värmland som exempel)

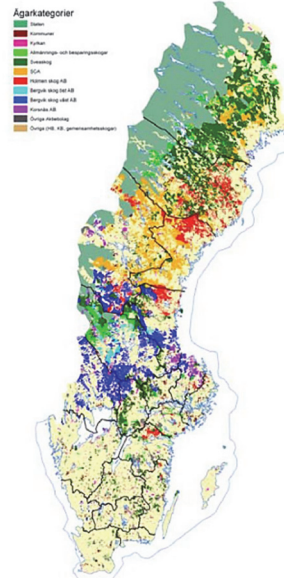
Flyttar till staden

- Homo sapiens "habitatval":
 - Skola
 - Bredband
 - Omsorg
 - Vård
 - Gammelskogar
 - Kulturlandskap
 - Sjöar

Landskapsperspektiv!

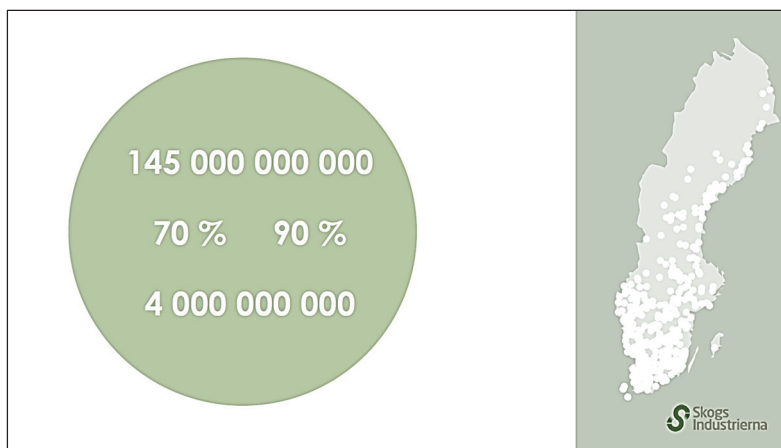
- Stora sammanhängande ägor
 - **Zonering** (Ekopark, Mångfaldspark)
 - **Landskapsrestaurering** (öka lövandel, reglera klövvilt)
- Fragmenterat ägande
 - **Låt ståndorten styra** (hänsyn vid vatten)
 - **Låt historien styra** (gränzonen mellan inäga och utmark)

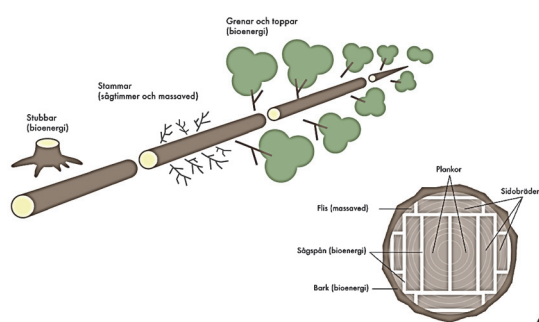
Läs mer

- Angelstam, P. 2018. Från skydd av skog till grön infrastruktur - om funktionalitet och procenträkning i det svenska skogslandskapet. Länsstyrelsen i Örebro, Rapport 31. <https://www.lansstyrelsen.se/orebro/tjanster/publikationer/2018/fran-skydd-av-skog-till-gron-infrastruktur.html>
- Angelstam, P. 2019. Samverkan Tiveden. Dokumentation av en dialogprocess om skogslandskap som grön infrastruktur för landskapsutveckling. Skogsstyrelsen, Rapport 8. <http://skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/publikationer/2019/rapport-2019-8-samverkan-tiveden.pdf>
- Angelstam, P., Andersson, K. 2013. Grön infrastruktur för biologisk mångfald i Dalarna. Har habitatnätverk för barrskogsarter förändrats 2002-2012? Länsstyrelsen Dalarnas län, Rapport 24. <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:767189/FULLTEXT01.pdf>
- Angelstam, P., Elbakidze, M. 2017. Forest landscape stewardship for functional green infrastructures in Europe's West and East: diagnosing and treating social-ecological systems. In: Bieling, C. and Plieninger, T. (eds.) The Science and Practice of Landscape Stewardship. Cambridge University Press, pp. 124-144.
- Angelstam, P., Elbakidze, M., Lawrence, A., Manton, M., Meleis, V., Pereira, A. 2018. Barriers and bridges for landscape stewardship and knowledge production to sustain functional green infrastructures. In: Pereira, A., Peterson, U., Pastur, G., Iverson, L. (eds.) Ecosystem Services from Forest Landscapes: Broadscale Considerations. Springer, pp. 127-67.
- Angelstam, P., Naumov, V., Elbakidze, M., Manton, M., Priednieks, J., Rendenieks, Z. 2018. Wood production and biodiversity conservation are rival forestry objectives in Europe's Baltic Sea Region. Ecosphere 9(3), Article e02119.
- Chiasson, G., Angelstam, P., Axelsson, R., Doyon, F. 2019. Towards collaborative forest planning in Canadian and Swedish hinterlands: Different institutional trajectories? Land Use Policy 83:34-345.
- Elbakidze, M., Angelstam, P., Yamelynets, T., Dawson, L., Gebrehiwot, M., Stryamets, N., Johansson, K.E., Garrido, P., Naumov, V., Manton, M. 2017. A bottom-up approach to map land covers as potential green infrastructure hubs for human well-being in rural settings: a case study from Sweden. Landscape and Urban Planning 168:72-83.
- Jonsson, B. G., Ekström, M., Esseen, P.-A., Grafström, A., Ståhl, G., & Westerlund, B. 2016. Dead wood availability in managed Swedish forests – Policy outcomes and implications for biodiversity. Forest Ecology and Management 376: 174-182.
- Naumov, V., Manton, M., Elbakidze, M., Rendenieks, Z., Priednieks, J., Uglyanets, S., Yamelynets, T., Zhivotov, A., Angelstam, P. 2018. How to reconcile wood production and biodiversity conservation? The Pan-European boreal forest history gradient as an "experiment". Journal of Environmental Management 218:1-13.
- Primdahl, J., Söderkvist Kristensen, L., Arler, F., Angelstam, P., Aagaard Christensen, A., Elbakidze, M. 2018. Rural landscape governance and expertise – on landscape agents and democracy. In: Egoz, S., Jørgensen, K., Ruggeri, D. (Eds.) Defining landscape democracy: a path to spatial justice. Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK. pp. 153-164.
- Svensson, J., Andersson, J., Sandström, P., Mikusiński, G., & Jonsson, B. G. 2018. Landscape trajectory of natural boreal forest loss as an impediment to green infrastructure. Conservation Biology 33(1): 152-163.

Bilder som Torgny Persson visade under sin presentation

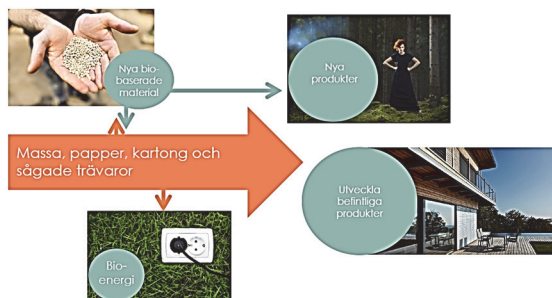
Hela trädet tas tillvara

Skogsindustrins "bread and butter"

Produkter och processer

Skogs
Industrierna

Befintliga produkter för substitution

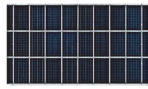
Skogs
Industrierna

Trädets mindre biståndsdelar används

Skogs
Industrierna

Nya innovativa material & produkter

Energilagringssmaterial

Lättviktsmaterial

Bioplaster

Biobaserat

Smarta förpackningar

Medicinska tillämpningar

Kronprinsessan Victoria på Nobelpriset 2016

Tyget är en blandning av textil från skogen och ekologiskt siden.

Sammanfattning!

- Befintliga och nya produkter
- Innovationer för substitution
- Nya material och produkter

Bilder som Johanna Sandahl visade under sin presentation

 Naturskyddsföreningen

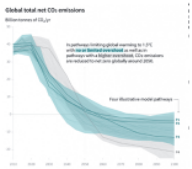
Två stora utmaningar som måste hanteras samtidigt

 ipbes
Science and Policy
for People and Nature

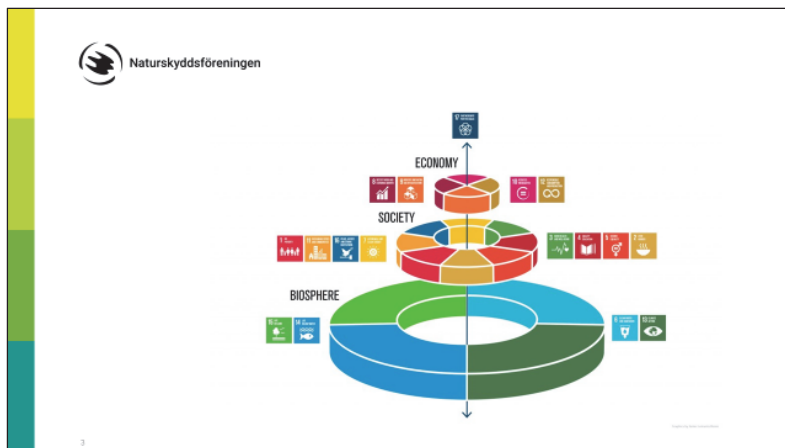

 ipcc

Global total net CO₂ emissions
Billion tonnes of CO₂ per year

2

Naturskyddsföreningen

Stora utmaningar att nå Levande skogar

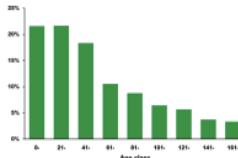
- Död ved, gammal skog och äldre lövrik skog ökar, men...
- Minskande och fragmenterade livsmiljöer
- Otillräckliga arealer långsiktigt skyddade områden
- Brister i miljöhänsyn vid avverkning
- Brist på viktiga strukturer för biologisk mångfald (gammal skog, äldre lövrik skog, död ved, skog med lång kontinuitet, flerskiktade skogar etc)
- Bristande kunskap om värdefulla skogsområden

4

 Naturskyddsföreningen

Räcker skogen till ökande efterfrågan på råvara? (I)

- Miljökvalitetsmålen, inkl. dessas preciseringar sätter ramarna för hur mycket råvara som kan tas ur skogen.
- Skogen är en begränsad resurs, och av den skog som idag finns tillgänglig avverkas i princip hela tillväxten.
- Skev åldersklassfördelning → tröskessvacka de närmsta decennierna
- Klimatutmaningar
- För att skogen ska räcka till mer krävs minskad resursförbrukning, ökad hushållning och effektivisering → säkra råvara till rätt saker.
- Att öka intensiva skogsbruksåtgärder, t.ex. dikningsåtgärder, gödsling och främmande trädslag är inte lösningen.

 Naturskyddsföreningen

Räcker skogen till ökande efterfrågan på råvara? (II)

- Politik och lagstiftning måste säkerställa en hållbar markanvändning.
- Dialog och samverkan måste bygga på evidens om tillstånd och trender för alla dimensioner av hållbart skogsbruk.
- Konsumenter förväntar sig att köpa produkter från ett hållbart skogsbruk. Idag hänvisas de till ett begrepp där meningsskilligheterna är stora om huruvida skogsbruket är hållbart eller inte.
- Skogsråvaran är bara *en* av skogens ekosystemtjänster. Uttaget påverkar en lång rad av de övriga ekosystemtjänsterna negativt.

Bilder som Magnus Kindbom visade under sin presentation

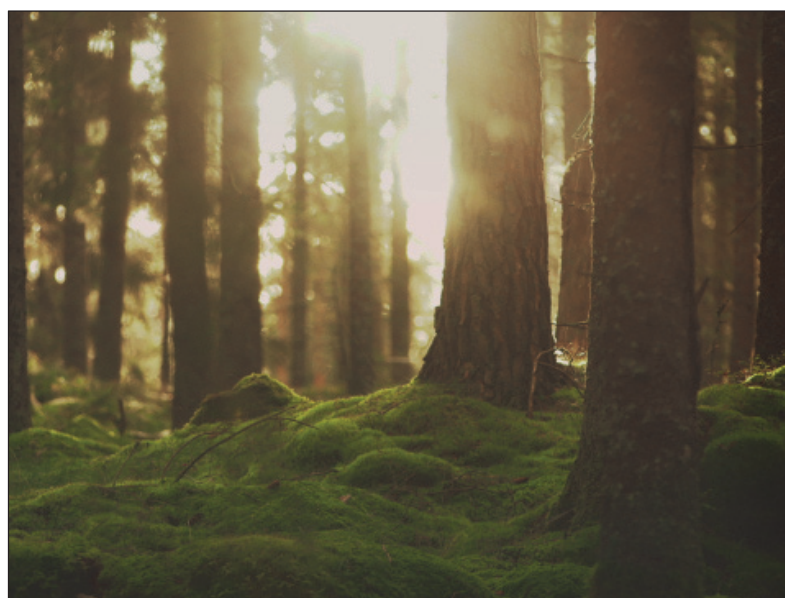

Offentlig utfrågning om skogen som resurs och livsmiljö i miljö- och jordbruksutskottet

4 juni 2019
Magnus Kindbom
Skogsdirektör, LRF Skogsägarna

Sid 1 | Lantbrukarnas Riksförbund – LRF Skogsägarna

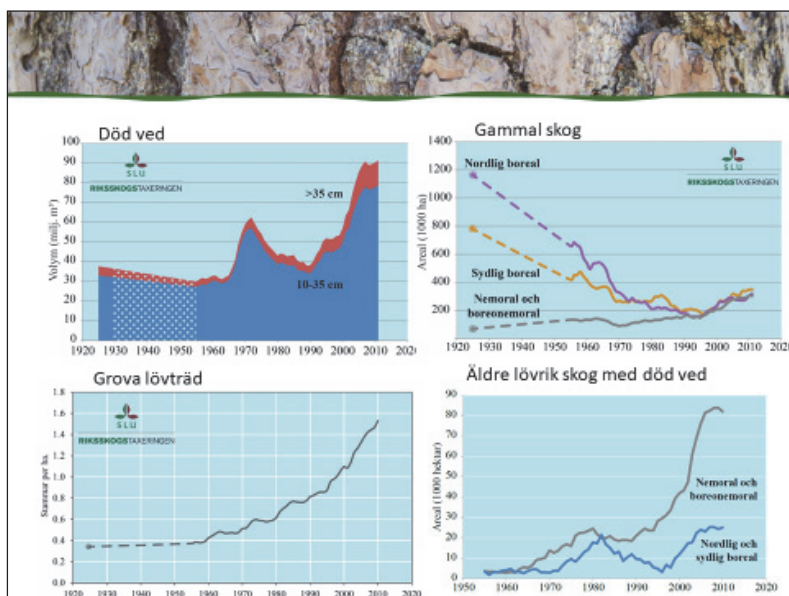

Skogspolitikens kärna – frihet under ansvar

- Stor handlingsfrihet för skogsägarna men också ekonomiskt och kunskapsmässigt ansvar för det egna skogsbruket
- Grundprincip sedan 1903 att målen ska nås på frivillighetens väg – kunskapsuppbyggnad & samverkan
- Bygger på:
 - Tillit till skogsägarnas vilja och förmåga
 - Ömsesidigt förtroende
 - Att äganderätten respekteras

Sid 5 | Lantbrukarnas Riksförbund

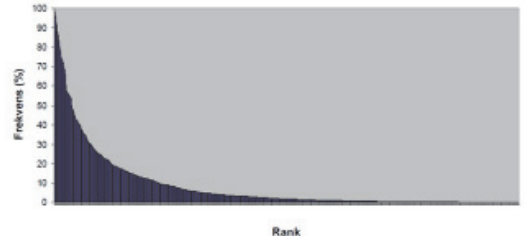

” En del preciseringar till
Levande skogar är så svepande
att målet inte kan nås ens om
all mänsklig verksamhet i
Sverige skulle upphöra.

Sid 7 | Lantbrukarnas Riksförbund

” Antalet rödlistade arter 2015 har
ökat med 3,6 % jämfört med
2010, från 4 127 till 4 273 arter.
Den främsta orsaken är att ett
större antal arter har bedömts...

Rank

Vad händer med frihet under ansvar?

Förbud mot viss avverkning

Beslut

Skogsstyrelsen förbjöd dig vid vite av tiotusen (10 000) kronor att inom nedan beskrivna område på fastigheten _____

- Avverka 5 st. aspar
- Avverka 6 st. sälgrar
- Köra ut, köra stöder eller riva ned 1 st. låga av sälgrar

Trädens läge framgår av kartan, sida 4. Koordinater (SWEREF) framgår av listan, sida 5.

I fält är träden som inte får avverkas markerade med gul-rött snitselband som heter "Måttbånds" och Skogsstyrelsens logotyp:

Beslutet gäller omedelbart även om det överklagas.

Området besöks i fält den 23 augusti 2017, kl. 10:30-12:30.

Redogörelse för ärendet

Du har i en anmälan om flyngningsavverkning som inkom till Skogsstyrelsen 2017-08-21 uppgett att du planerar att avverka ett område om 5,2 ha. (bilaga 1).

Den anmälda arealen består till stora delar av tallskog med inslag av garna och grova lövträd, såsom asp och sälg.

En skogsägare har fått förbud om viss avverkning vid vite om 10 000 kr, där Skogsstyrelsen har varit ute i skogsägarens skog och med markeringsband märkt upp 5 aspar, 6 sälgrar och 1 låga av sälgrar som ska sparas. Tas dessa träd ner dömer Skogsstyrelsen ut ett vite på 10 000 kr. Skogsägarföreningen och skogsägaren har tittat på detta i fält och konstaterat att dessa träd givetvis skulle ha lämnats, tillsammans med andra träd, som del i helt vanlig naturhänsyn som tas vid alla skogsbruksåtgärder. Detta exempel visar på hur Skogsstyrelsen fråntar markägaren det ansvar denne har enligt Skogsvårdslagen och agerar i skarp kontrast till principen om frihet under ansvar.

Sid 9 | Lantbrukarnas Riksförbund

Familjeskogsbruket vill bidra till en växande fossilfri bioekonomi och ett hållbart Sverige

Sverige behöver:

- ✓ En bioekonomistrategi som tydliggör vägen framåt

För att den ska bli verkställig behövs:

- ✓ En äganderättsutredning som tar tag i grundproblemen
- ✓ En uppstyrring av myndigheterna så att rättssäkerheten säkerställs och skogsägarnas positiva drivkrafter tillvaratas genom frihet under ansvar

Sid 10 | Lantbrukarnas Riksförbund

Tack!

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR1	TRAFIKUTSKOTTET It-infrastrukturen – i dag och i framtiden	
2016/17:RFR2	CIVILUTSKOTTET Uppföljning av den nya fastighetsmäklarlagen	
2016/17:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 27 september 2016	
2016/17:RFR4	UTBILDNINGSUTSKOTTET Forskarskolor för lärare och förskollärare – en uppföljning av fyra statliga satsningar	
2016/17:RFR5	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 15 november 2016	
2016/17:RFR6	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om Finsams fortsatta utveckling - nästa steg	
2016/17:RFR7	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Uppföljning av systemet med överlåtbara fiskerättigheter i det pelagiska fisket	
2016/17:RFR8	SKATTEUTSKOTTET OCH NÄRINGSUTSKOTTET Konkurrenskraften hos svenska multinationella företag i ljuset av nya regler inom internationell beskattning	
2016/17:RFR9	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om marknadsföring i sociala medier	
2016/17:RFR10	NÄRINGSUTSKOTTET Uppföljning av handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar 2010–2012	
2016/17:RFR11	SKATTEUTSKOTTET Skatteutskottets seminarium om Skattereformen 25 år – dess historia och framtid	
2016/17:RFR12	KULTURUTSKOTTET Statens idrottspolitiska mål – en uppföljning med inriktning på barn och ungdomar	
2016/17:RFR13	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 14 mars 2017	
2016/17:RFR14	SOCIALUTSKOTTET Socialutskottets offentliga utfrågning om kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården	
2016/17:RFR15	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens public service	
2016/17:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om ett ökat kollektivt resande för framtiden	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2016/17
2016/17:RFR17	CIVILUTSKOTTET Offentlig utfrågning Riktvärden för trafikbuller	
2016/17:RFR18	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om åtgärder för lägre sjukfrånvaro och om hanteringen av regionala skillnader i sjukförsäkringen	
2016/17:RFR19	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2017	
2016/17:RFR20	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om it-infrastrukturen – i dag och i framtiden	
2016/17:RFR21	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om framtidens innovations- och entreprenörsklimat	
2016/17:RFR22	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga utfrågning om den finansiella stabiliteten den 13 juni 2017	
2016/17:RFR23	KULTURUTSKOTTET Kulturutskottets seminarium om statens idrottspolitiska mål med inriktning på barn och ungdomar	
2016/17:RFR24	SKATTEUTSKOTTET Skatter som drivkrafter för företags lokalisering	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2017/18
2017/18:RFR1	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksrevisionen - en del av riksdagens kontrollmakt	
2017/18:RFR2	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering	
2017/18:RFR3	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken 28 september 2017	
2017/18:RFR4	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga utfrågning om barns skuldsättning	
2017/18:RFR5	SOCIALUTSKOTTET Samordnad individuell plan (SIP) – en utvärdering	
2017/18:RFR6	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga utfrågning om internationell handel	
2017/18:RFR7	KULTURUTSKOTTET Offentlig utfrågning om framtidens spelpolitik	
2017/18:RFR8	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om finansiell stabilitet och makrotillsyn den 23 januari 2018	
2017/18:RFR9	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om vägen till arbete för unga med funktionsnedsättning – en uppföljning och utvärdering	
2017/18:RFR10	SOCIALUTSKOTTET Personlig assistans – effekter av rättsutvecklingen	
2017/18:RFR11	KONSTITUTIONSUTSKOTTET Forskarhearing om nya svenskar och demokratin	
2017/18:RFR12	FINANSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 6 mars 2018	
2017/18:RFR13	TRAFIKUTSKOTTET Fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan – flytande, gasformiga och elektriska drivmedel inom vägtrafik, sjöfart, luftfart och spårbunden trafik	
2017/18:RFR14	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om konkurrens på lika villkor inom luftfarts- och åkerinäringarna	
2017/18:RFR15	UTBILDNINGSUTSKOTTET Offentlig utfrågning om trygghet och studiero i skolan	
2017/18:RFR16	TRAFIKUTSKOTTET Järnvägstunnlar och skogsbilvägar – en uppföljning av klimatanpassningsåtgärder för infrastruktur	
2017/18:RFR17	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Riksbankens rapport Redogörelse för penningpolitiken 2017	
2017/18:RFR18	FÖRSVARsutskottet Försvarsutskottets offentliga utfrågning om cybersäkerhet	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2017/18
2017/18:RFR19	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2018	
2017/18:RFR20	SOCIALFÖRSÄKRINGSUTSKOTTET Regeringens resultatredovisningar i ett 20-årigt perspektiv – utgiftsområde 8 Migration	
2017/18:RFR21	Seminarium om Agenda 2030	
2017/18:RFR22	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning med anledning av Riksrevisorernas årliga rapport 2018 och Riksrevisionens uppföljningsrapport 2018	
2017/18:RFR23	KULTURUTSKOTTET Öppet seminarium om Efter #metoo – hur går vi vidare?	
2017/18:RFR24	UTBILDNINGSUTSKOTTET Studie- och yrkesvägledning i grundskolan och gymnasieskolan – en uppföljning	
2017/18:RFR25	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om fossilfria drivmedel för att minska transportsektorns klimatpåverkan	
2017/18:RFR26	TRAFIKUTSKOTTET Offentlig utfrågning om anpassning av väg och järnväg till ett förändrat klimat	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2018/19
2018/19:RFR1	FINANSUTSKOTTET	Offentlig utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 8 november 2018
2018/19:RFR2	FINANSUTSKOTTET	Öppen utfrågning om finansiell stabilitet den 5 februari 2019
2018/19:RFR3	TRAFIKUTSKOTTET	Offentlig utfrågning om transportsektorns bidrag till att uppfylla klimatmålen
2018/19:RFR4	SKATTEUTSKOTTET	En utvärdering av personalliggarsystemet
2018/19:RFR5	FINANSUTSKOTTET	Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 7 mars 2019
2018/19:RFR6	FINANSUTSKOTTET	Öppen utfrågning den 2 maj om Riksbankens rapport Redogörelse för penningpolitiken 2018
2018/19:RFR7	FINANSUTSKOTTET	Öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2019
2018/19:RFR8	KULTURUTSKOTTET	Att redovisa resultat – En uppföljning av regeringens resultatredovisning av utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
2018/19:RFR9	SKATTEUTSKOTTET	Skatteutskottets utvärdering av personalliggarsystemet